

RŪPINTOJĒLIS

Nr. 14

1980 birželis

TURINYS NR. 14

Lietuvi tauta.....	583
ISTORIJOS PUSLAPIAI	
<i>Jz.</i> [kun. Juozas Šal ius]. Steigiamojo Seimo 60-metis.....	584
<i>Dalia</i> [Loreta Užemeckait], Tave aš toki susik riau.....	590
<i>Ign.</i> [Kazimieras Šapalas]. Ateitinink s j džio poveikis moksleivijai ir inteligentijai.....	591
POEZIJOS HORIZONTALAI	
<i>Kazys Inii ra.</i> Nelaisv s psalmi.....	596
Degu kaip žvak	596
Turiu vilties.....	597
Šaltieji v jai.....	598
M S TAUTOS MILŽINAI	
Mykolas Krupavi ius.....	599
[Kun. Napoleonas Nork nas]. Kunigas Karolis Garuckas <i>SJ</i>	607
Iš kunigo Karolio Garucko min i (Pamokslo fragmentai).....	609
DIEVO MOTINOS KULTAS	
<i>Antanas Maceina.</i> Marijos garbinimas Lietuvoje.....	610
<i>Vynmedžio Šakel</i> . Sopulingajai Motinai.....	614
MINTYS SUSIM STYMU	
Juk Ir tasai buvo su Juo.....	615
KRIKŠ IONYB S IŠUGDYTOS MOTERYS	
Kalkutos angelas.....	618
Iš Motinos Teres s min i	621
SKAITYTOJ MINTYS	
[Jonas Ambraziejus]. Iš dienoraš io	622
Palaiminti, kurie persekiojami d l teisyb s. (Iš kalinio laiško).....	624
[Edvardas Šiužda]. Keleivis.....	626
KRIKŠ IONYB PASAULYJE.....	627

*Pirmas krikšto vandens lašas,
nukrit s tau ant galvos, karaliau,
tebevilgo tautos šird .*

*Pirmas tavo kraujo lašas,
krit s krikštyton žem n,
ir tautos kankini kraujas
liudija Diev - karali Karali .*

(Dedikacija karaliui Mindaugui iš maldyno *Tikiu Diev*)

* * *

Kažkas tar : „M s žem g sta".

- Melas!

Netik jau. Ne, tai netiesa.

O viršum vis lauk regiu, kaip puola

Kaip baisi gelm tamsa.

(Bernardas Brazdžionis)

* * *

LIETUVI TAUTA,

ta seniausioji arij gimin , nuo amži gars jo taurumu, kilnumu ir gerumu, gars jo karžygiška savo dvasia. Poetai dainavo ir apie meil lietuvi vaišingum , ir lietuvai i skaistum , ir j širdin augusi r t , tyrumo simbol , ir apie nepalaužiam ištikimyb , didži T vyn s meil . Taip, m s t v gyvenimas buvo garbingas.

Plaiai žinomas lietuvi motin dorumas, kantrumas ir gerumas. Ramaus charakterio, švelnios ir jautrios jos nuo amži buvo nam židinio serg tojos. Per visus amžius moteris buvo tautin s savimon s ugdytoja. Lietuvos klest jimo ir nuopuolio gadyn je ji išlaik savo gimt j kalb ir dainas. Tada moteris ne už auks myl ta.

Piktumas, storžieviškumas, šiurkštumas, melas, neištikimyb - šios savyb s lietuviams neb dingos - tai tik laikinas reiškiny s, svetima taka.

Lietuvi tauta yra didi savo mistine ir istorine praeitimi. Ji pašaukta atlikti didel vaidmen Europos ir pasaulio ateityje, - sako rašytojas, poetas ir mistikas Oskaras Milašius. Jis išreiškia savo nesvyruojant tik jim Lietuva ir lietuvio dvasia, kurios negali veikti net sunkiausi išbandymai. Ištisais dešimtmeiais buvo slopinama individualyb ir žmogiškasis išdidumas, buvo stengiamasi išpl št i siel , ir vis d lto daugelis per jo per t išbandym ugn nepal ž ...

[Felicija Kasputyt]

ISTORIJOS PUSLAPIAI

Jz. [kun. Juozas Šal ius]

STEIGIAMOJO SEIMO 60-METIS

*Priešo j g gausumas dar n ra rodymas,
kad jis stiprus.
Ne skai ius yra kovos s km s paslaptis!..
Laimi tas, kuris pasiryž s mirti ar laim ti.*

(Didysis Lietuvos kunigaikštis Vytautas)

Lietuvos istorij galima pavadinti kovos d l laisv s istorija. Kovota karo žygiuose (ar neatsilaik Lietuva prieš kryžiuo ius?!), bet dar daugiau kovota tyломis, ginant savo kalb , žmogaus orum bei teises, taigi ir savo tautos dvasin nepriklausomyb .

120 met Lietuva kent caro Rusijos jung , nematyt priespaud . Carai per savo patik tinius generalgubernatorius dar visa, kad katalikiška Lietuva b t susta iatikinta ir surusinta. Caras Aleksandras I netgi panai kino Lietuvos vard , Lietuvos ir Baltarusijos teritorij pavadindamas *Šiaur s vakar kraštu*. Nuolat buvo tikinama, kad Lietuvos iš viso n ra buv , jog tai *pirmykšt senoji Rusija, rus valstyb s ir sta iatikyb s lopšys*. Uždrausta leisti lietuvišk spaud ir netgi lietuviškai kalb tis mokyklose ar kitose viešose vietose. Lietuviai inteligentai negal jo savo t vyn je gauti darbo: jie tur jo dirbti Rusijoje arba Lenkijoje.

Bet ir tokioje priespaudoje lietuvi tauta augo, brendo jos s moningumas. Ji išaugino b r inteligent , daugiausia kunig ir gydytoj (nes tik ši profesij žmon s gal jo dirbti Lietuvoje). Pabud patys, jie m žadinti liaud , iš kurios buvo kil .

Nuolat augan iam lietuvi laisv s troškimui, kult rinio ir politinio gyvenimo poreikiui, ne kart išsiliejusiam gaivališku sprogimu - ginkluotu sukilimu, talkino ir amžiaus pradžios vykiai: Didysis Vilniaus Seimas 1905 m. ir Pirmasis pasaulinis karas 1914 m. Dar prieš kar Paryžiuje kurtas *Lietuvos informacijos biuras* (k r jas - emigrantas J. Gabrys), po 4-eri met buvo perkeltas Ženev , o v liau - Lozan . *Biuro* uždavinys buvo informuoti pasaul apie Lietuvos pad t. Kitas susib rimas buvo *Lietuvi stu dent draugija*, kuri iš pradži vadinosi *R ta, o v liau - Lithuania*.

Prie Lietuvos vardo garsinimo pasaulyje nemažai prisid jo ir popiežiaus Benedikto XV leistoji *Lietuvos diena* (1917 m., sekmadienis po Kristaus Dangun žengimo švent s). Leidime, gautame vysk. Pranciškaus Karevi iaus vardu, buvo rašoma, kad d l li dno lietuvi tautos likimo Šventasis T vas išgyvena didel sielvart ir supranta, jog karo sunaikintos Lietuvos kraštas negali kitaip atsikelti, kaip tik viso pasaulio padedamas. T dien visame pasaulyje tur jo vykti pamaldos už Lietuv ir daroma rinkliava.

Baigiantis Pirmajam pasauliniam karui, Rusijoje kilo revoliucija. Vokietijai gr s neišvengiamas karo pralaim jimas. T dvielj valstybi okupacijoje duso mažosios tautos. Ypa sunki buvo pad ties Lietuvos, kuri d l savo geografin s pad ties tarsi stov jo skersai kelio milžinams. Europa pasidar panaši j kunkuliuojant katil . Lietuvos pad t ypa sunkino revoliucin anarchija Rusijoje ir Vokietijos pastangos net pralaimint neati duoti savo grobio. Po didžiuli diplomatini pastang ir deryb su Vokietija lietuviams pavyko 1917 m. rugs jo 17-22 d. sušaukti Vilniuje *Lietuvi konferencij* . *Konferencij* buvo pakviesta 264, atvyko - 214 vairi paži r ir luom atstov . *Konferencijai* pirmininkavo dr. Jonas Basanavius. Buvo priimtos dvi rezoliucijos.

Pirmoji:

Kad Lietuva gal t laisvai pl totis, turi b ti sukurta nepriklausoma Lietuvos valstyb , demokratiniais principais sutvarkyta, prisilaukiant etnografini sien , su ekonomikos reikalaujamais korektyvais. Mažumoms garantuojamos kult ros teis s. Vilniuje sušauktas Konstituantas [Steigiamasis Seimas] turi nustatyti valstyb s pamatus ir santykius su kitomis valstyb mis.

Antroje rezoliucijoje (j privert daryti okupacin vokie i valdžia - kitaip ji neb t leidusi rinkti *Tarybos*) buvo padarytas labai atsargus kompromisas realiai politikai, b tent:

jeigu Vokietija sutikt dar prieš Taikos konferencij proklamuoti Lietuvos valstyb ir pa ioje Konferencijoje paremti Lietuvos reikalus, tai Lietuvi konferencija, tur dama omenyje, kad Lietuvos interesai normaliose taikos s lygose yra pasvir ne tiek Rytus, kiek Vakarus, pripaž sta galimu sueiti b simai Lietuvos valstybei, nepakenkiant savarankiškam jos pl tojimuisi, tam tikrus dar nustatytinus santykius su Vokietija.

Po ilg diskusij rezoliucijos buvo priimtos vienbalsiai. *Konferencija* išrinko vykdom j organ - 20 asmen *Lietuvos Taryb* . Išrinkta: dr. Jonas Basanavius, Antanas Smetona, dr. Jurgis Šaulys, Donatas Malinauskas, Kazys Bizauskas, Pranas Dovydaitis, Mykolas Biržiška, Petras Klimas, Jonas Smilgevius, Saliamonas Banaitis, Jok bas Šernas, Jonas Vailokaitis, Steponas Kairys, Aleksandras Stulginskis, Kazimieras Šaulys, Vladas Mironas, Alfonsas Petrusis, Justinas Staugaitis, Jonas Vileišis ir Stanislovas Narutavius. *Tarybos* pirmininku išrinktas Antanas Smetona.

Konferencija pasiunt vieninteliam pasulyje Lietuvos bi iuliui Šventajam T vui Benediktui XV sveikinim . Iš jo gautas tokio turinio atsakymas:

Iš Vatikano 1917 m. gruodžio 6 d. Jo Šventenyb s sekretoriatas N. 49543. Prakilniam Vyruui dr. J. Basanavi iui,

Lietuvi Konferencijos pirmininkui Vilniuje.

Prakilnus Vyre,

Šv. T vas, kuris r pinasi viso pasaulio katalikais ir savo t višk ja meile taip pat apima ir gyvenan ius Lietuvoje, maloniai pri m Vilniaus Konferencijos atstov kilnius žodžius, si stus T vui, kaipo atsidavusiam nelaiming paguodai ir vis taut sutaikinimui, ir panor jo per mane Tau savo d kingum išreikšti. Šv. T vas maloniai teikia prašyt apaštališk palaiminim , velydamas geros kloties ir pažangos visiems Lietuvos pilie iams.

Pildydamas t garbing priederm , trokštu Tau visos gerov s ir laim s ir palieku Tau, prakilnus Vyre, kuo palankiausias.

Pasiraš Kardinolas Gasparri

(Lietuvos aidas, 1918 m. sausio 15 d., Nr. 7)

Tarybai teko nepaprastas uždavinys - diplomatine kova iškovoti Lietuvos nepriklausomyb . Ji dar vairius diplomatinius žygius, kad išvengt vokie i „globos“. Netgi buvo numatyta kurti Lietuv kaip konstitucin monarchi j , karaliumi Mindaugu II kvie iant Vurtembergo graf Vilhelm Urach . V liau, Vokietijai silpstant, to sumanymo atsisakyta. Lietuviai verž si vieš j keli , vokie iai stojo skersai kelio ir trukd . Vis d lto *Taryba* ryžosi paskelbti Lietuv nepriklausoma valstybe. Tai ji padar 1918 m. *Vasario 16 d. aktu*. 1918 m. pabaigoje sudaryta Laikinoji Lietuvos vyriausyb .

Pirmausia reik jo apginti Lietuv nuo išor s prieš - bolševik , bermontinink , lenk . T vyn s ginti jo b riai savanori iš kaim ir miest . Laikinoji vyriausyb 1919 m. sausio 15 d. paskelb karinink ir puskarininki mobilizacij , o vasario 25 d. steig 4 m nesi karo mokykl , kuri baig 89 karininkai ir 7 puskarininkiai. Daugiau kaip 90% baigus j buvo ateitininkai. Iš vis Lietuvos kamp Vilni skub jo gr ž iš Rusijos kariškiai, buv belaisviai. Lietuvi savanori kasdien gaus jo, nors pradžia buvo labai sunki - nebuvo nei pinig , nei ginkl , nei drabuži , nei b stini . Lietuv s moterys ir mergait s (ypa zanavykijoje) sijung savo krašto gynim : reng savanorius - mezg , aud šiltus drabužius. Greit susidar savanori pulkai ir divizijos. Lietuvis savo žem aug s. Ir ž tb tin se kovose jis kov si ne vien d l pažad to žem s sklypo, bet ir d l laisv s, nepriklausomo savo buvimo šiame mažame pasaulio žem s lopin lyje prie Baltijos krant .

1918 m. pabaigoje vokie iams traukiantis iš Lietuvos, j viet ženg raudonarmie iai. Vilniuje organizavosi ir lenk legionieriai. Lietuviams reik jo kariauti su lenkais, raudonarmie iais, vokie i ir rus kariuomeni liku iais - bermontininkais. Lietuviai savanoriai kov si narsiai. Kovose ties Giedrai iais ir Širvintomis lietuviai it li tai kov si už savo žem . Pa mus daug karo amunicijos - l ktuv , patrank ir kt., kovos laimikis labai praturtino Lietuvos kariuomen .

1919 m. rugpjio 25 d. lietuviai išvar raudonarmie ius iš paskutinio Lietuvos miesto - Zaras . Rusijos užsienio reikal komisaras i erinas papraš Lietuv sustabdyti ginkluot kov . Kadangi lietuvi tikslas buvo apginti savo krašt , o ne veržtis kit žemes, jie taikos si lym pri m . Pagal taikos sutart Lietuvos srit jo Vilnius, Gardinas. Rusija duoda Lietuvai 3 milijonus aukso rubli karo išlaidoms padengti, 100 000 dešimtini miško (bet šito punkto neištes jo) ir kt.

Nepriklausomyb s kovos pareikalavo daug narsuoli gyvybi . Pirmieji žuvusieji savanoriai: *J. Kalasi nas ir A. Zambacevi ius* (1919 01 11), *Povilas Lukšys* (1919 02 09 prie K daini), karininkas *Antanas Juozapavi ius* (1919 02 13 Alytuje), *Pranas Eimutis* (1919 03 18 Kaune). Daug žuvo ir gražiausi tautos žied - moksleivi . Tarp j - ir ateitininkijos t vo Prano Dovydai io brolis gimnazistas. Pagal oficialius duomenis kovose žuvo 40 karinink , 1292 kareiviai, 67 šauliai; dingo be žinios 16 karinink , 813 kareivi ; nuo užkre iam lig mir 297 kareiviai. Tas kovas šiandien mena daugelyje Lietuvos viet išlikusios kapinait s.

Laisv buvo apginta, krauju iškovota. Reik jo kurti valstyb . 1919 m. lapkri io 20 d. buvo paskelbtas *Steigiamojo Seimo* rinkim statymas. Pirmasis jo straipsnis taip skamb jo:

Renka visuotiniu, tiesiu, lygiu ir slaptu balsavimu, saugojant proporcionali sistem .

Rinkimai *Steigiam j Seim* vyko 1920 04 14-15, rinkimuose dalyvavo 30 grupuo i . Seim išrinkta 112 atstov : krikš ioni demokrat bloko - 59, socialist liaudinink - 28, socialdemokrat - 12, žyd - 7, lenk - 3, vokie i - 1, nepartini - 2.

1920 05 15 *Steigiamasis Seimas* prad jo savo darb . J atidar Laikinios Lietuvos vyriausyb s prezidentas *Antanas Smetona*. Jis kalb jo:

Ši diena Lietuvai yra vis prakilniausia: susilauk m tos valandos, kada tautos valia, buvusi ilgus amžius prisl gta, suvaržyta, v l iškilo aikšt n ir susid jo stipr vienet . B dama nelaisv je [1795-1915 - rus ir 1915-1918 - vokie i], tauta beveik buvo nustojusi savo gyvyb s s mon s, buvo apmirusi, kitiems rod si, kad jau palaidota. Radosi ta iau kilni jos vaik , kurie nenusimin , kurie tur jo tiek dr sos ir ryžosi gaivinti apmirusi s mon , kelt ir pl tot, gydyt, budint, judint visuomen s vali , pažadint iš miego vis taut ir vis šal . Vieni gyvu žodžiu, kiti raštu, kiti gyvu darbu ir veiksmu skyn takus, tais kelius tai Lietuvos atei iai, kuri mes šiandien matome. <...> 1905 m. Vilniaus Seimas garsingai viešai pareišk , jog niekam kitam neseka Lietuvos ir lietuvi tautos vardu kalb ti ir bet kas daryti kaip tik pa iai tautai, pa iai krašto visuomenei. Tad jau buvo išbudinta tautos s mon , tat jau buvo atgautas apmirusios tautos žadas, tat jau reiškiamasis Lietuvos noro gyventi savarankišku savitos valstyb s gyvenimu. Toks šalies

supratimas buvo pasiektas aukomis t prakilni lietuvi, kurie vyko laisv ir kitus j ved nesuklupdami, kuri vieni buvo rus valdžios ištremti iš t vyn s ir tur jo mirt svetimoj šaly, kiti kal jimuose kamuojami, kiti v l varguos gyvendami tur jo baigt savo dienas, kad ir gimtajame krašte, bet išsižad j asmens laim s.

Ši valanda iškilminga: ji yra daugelio met ruošos ir pasiaukojimo žygi vaisius. Ši diena yra garbinga m s T vynei. Kelis amžius klausiusi svetim j valdžios, nusilenkusi j valiai, Lietuva n dien steng apsisprendimo teis pastatyti priešaky savo tautos, savo visuomen s valia. Buvusi nužeminta - ji per skausmus, kaip sako poetas, eina garb, ima garbingas vietas kit nepriklausom valstybi eil j. <...> Lietuvos nepriklausomyb s obalsis, pakil s iš gilios visuomen s sielos, pl tojasi ligi pat didžiojo pasaulio sukreto, kada pagaliau, griuvus valstyb m vergejom, ant griuv si m darytis naujas laisv taut gyvenimas. Tada ir Lietuva paskelb savo esim visam pasauliui. <...> Laikiniosios valdžios uždavinys yra baigtas, Valstyb s Taryba, Valstyb s prezidentas, Ministeri kabine-tas, Valstyb s kontrol, Vyriausias kariuomen s vadas, atved Lie-tuv ligi Steigiamojo Seimo, šiandien visi pasitraukia ir atiduoda tam aukštam Susirinkimui krašto valdym .

Steigiam j Seim sveikino angl ir kit taut galioti atstovai, rašytojas J. Tumas-Vaižgantas ir kiti. Steigiamojo Seimo pirmininku, o v liau Respublikos prezidentu buvo išrinktas Aleksandras Stulginskis. Atidary-me jis kalb jo:

1917 m. susirink Vilniuj lietuvi visuomen s darbuotojai pastat priešaky lietuvi tautos rinktinius vyrus ir paved jiems valstyb s k rimo darb . <...> Rinkimuose dalyvavo daugiau kaip 90% pilie-i, tai yra toks didelis nuošimtis, koks retai kur atsitinka pasauly, paaišk jo partij ir srovi diferenciacija. Vadinasi, žmon se esama iššivys iusios politin s s mon s. Rinkim rezultatai rodo, kad lie-tuviai gavo 91,9% bals, žydai - 5,3%, lenkai - 2,6%, vokie iai - 0,9%. Aiškiausiai tai rodo, kad Lietuva ne taut mišinys, bet susi-konsolidavusi vienos lietuvi tautos šalis.

Lietuvos kininkai, po savo šiaud stogu išlaik tautos kult r ir m s nepriklausomyb s id j, nepriklausomoj Lietuvoj susilauks toki s lyg, kuriose žemel maitintoja duos jiems tiek, kiek tik gali duoti.

<...> Einant prie konkre i Steigiamojo Seimo darb tur t b ti Lietuvos nepriklausomyb s skelbimas. Steigiamasis Seimas vi-su autoritetingumu turi pasauliui pareikšti, kad Lietuva yra nu-traukusi visus valstybinius ryšius, kuriais ji buvo kadaise sujungta su kitom valstyb m. Steigiamasis Seimas taria Lietuv esant atsta-tyt kaip nepriklausom valstyb . Tos r šies rezoliucij si lau Stei-giamajam Seimui priimti atsistojimu:

LIETUVOS STEIGIAMASIS SEIMAS, REIKŠDAMAS LIETUVOS ŽMONI VALI , PROKLAMUOJA ESANT ATSTATYTI NEPRIKLAUSOM LIETUVOS VALSTYB , KAIPO DEMOKRATIN RESPUBLIK ETNOLOGIN M SIENOM IR LAISV NUO VALSTYBINI RYŠI , KURIE YRA BUV SU KITOM VALSTYB M.

Deklaracija buvo priimta vienbalsiai. Sugiedotas *Tautos himnas*. Taip prad jo savo veikl *Steigiamasis Seimas*, kurio darbai - vis Lietuvos kov vainikas.

Seimas pos džiavo dvejus metus. Tai buvo ne tik sunkus ir atsakingas valstyb s k rimos procesas, bet ir didel valstyb s valdymo mokykla. Nustatant valstyb s santvarkos pob d , vyko atkakli kova tarp atskir politini grupuo i . Krikš ionys demokratai nor jo sutvarkyti Lietuvos valstyb krikš ioniškosios demokratijos pagrindais. Socialistin pozicija si l valstyb s priešakyje pastatyti ne prezident , o kolektyvin prezidium . Po ilg gin balsuota. Už prezidento institucij balsavo 56 atstovai, prieš - 39, keletas susilaik . Valstyb s pagrindan buvo pad ta krikš ioniškos demokratijos principai.

Krikš ioniškoji demokratija tapo ir *Steigiamojo Seimo* priimtos Konstitucijos pagrindu, žanginiai jos sakiniai nukreipia šaltinius, kuriais remiantis išleistas *pagrindinis Lietuvos statymas*:

Vardan Dievo Visagalio, Lietuvos tauta, d kingai min dama garbingas savo s n pastangas ir kilnias aukas, T vynei išvaduoti padarytas, atstaus nepriklausom savo valstyb ir nor dama nutiesti tvirtus demokratingus jos nepriklausomam gyvenimui pagrindus, sudaryti s lygas teisingumui ir teis tumui tarpai, ir patikrinti vis pilie i lygyb , laisv ir gerov , o žmoni darbai ir dorai tinkam valstyb s glob , per savo galiotus atstovus, susirinkusius Steigiam j Seim , 1922 m. rugpj io 1 d. pri m ši Lietuvos valstyb s Konstitucij ...

Lietuvi tautai nepaprast reikšm tur jo 1922 02 15 priimtas *Žem s reformos* statymas, j priimant, *Seimo* pos dyje dalyvavo 89 atstovai. Už statym balsavo 53, prieš - 7, susilaik 29 atstovai. Pagal š statym žem iš dvarinink imama prievartos b du, dvarininkui paliekant dvaro centr su 80 ha žem s. Už paimt žem numatytas atlyginimas (už 1 ha nusavinto lauko žem s - 15 Lt, o už 1 ha miško - 3 Lt), ta iau iki 1930 met , kol tautininkai pakeit statym dvarinink naudai, apskritai niekam nebuvo atlyginta, remiantis pla iomis statymo numatytomis išlygomis. Naujakiuriams buvo numatytos pašalpos ir paskolos pinigais.

Iki 1918 met Lietuvoje 564 000 ha mišk , 692 000 ha lauko žem s apie 55 000 ha vanden buvo sukoncentruota 1600 stambi žemvaldži rankose (87% j buvo svetimtaurai - lenkai, rusai, vokie iai). Vykdamt *Žem s reform* , išparceliuota 458 597 ha dvar žem s. 20 000 kinink išskirstyta viens džiūs (Lietuvoje buvo 60 000 bežemi ir 40 000 mažžemi valstie i).

Lietuviškoji *Žem s reforma* sulauk atgarsio ir užsienyje. Ja dom josi tuometinio popiežiaus nuncijus Paryžiuje Dž. Ronkalis (v liau tap s popiežiumi Jonu XXIII), kai kurie Piet Amerikos valstybininkai, Italijos ir Ispanijos krikšč ionys demokratai. Nuncijus Dž. Ronkalis, sužinoj s, kad vyriausiasis *Žem s reformos* statymo autorius ir vykdytojas kun. Mykolas Krupavicius gyvena ikagoje, raš jam laišk , teiraudamasis apie Lietuvos žem s reform . Jo nuomone, Lietuvos žem s reforma - pavyzdin .

Be konstitucijos ir *Žem s reformos* statymo, *Steigiamasis Seimas* prim daug kit statym . Sudaryta sutartis su Taryb Rusija (1920 03 16), vesta sava valiuta - litas (1922 os 08) ir kt.

Kalbant apie *Steigiamojo Seimo* reikšm Lietuvos gyvenimui, pravartu pacituoti prezidento Aleksandro Stulginskio žodžius, pasakytus 1922 09 13 pirmajame Lietuvos Seime:

Su pasig r jimu turime pabr žti, kad pirmasai Seimas atsistoja m s valstyb s priešakyje, kada Lietuva yra jau priimta Taut S jungos narius, kada Jungtin s Šiaur s Amerikos valstyb s, Apaštal Sostas ir daugelis kit valstybi yra pripažinusios Lietuv nepriklausoma valstybe, kada pagaliau Lietuvos valstyb , kaip tokia, yra užmezgusi tarptautinius santykius su daugeliu valstybi ir tuo b du jusi nepriklausom taut bei valstybi šeimyn lygiateisiu nariu...

LITERAT RA

1. *Steigiamojo Seimo stenogramos.*
2. *Pirmasis nepriklausomos Lietuvos dešimtmetis 1918-1928.*
3. *Lietuvos TSR istorijos šaltiniai.* Vilnius, 1961. T. 4.

Dalia [Loreta Užemeckait]

TAVE AŠ TOKI SUSIK RIAU

Tave aš toki susik riau,
kad tu virp tum, gaustum kaip styga,
kad išdavimo žym s tavyje išdilt
ir nebelikt v tr svetim .

Tave aš toki susik riau...

Ir tu ia augai tartum medis manyje.

Iš prieglobs io tav šak išklydo

paukš iai - laisvos mintys -

ir tegul m s laisv s niekas nepamins.

Ign. [Kazimieras Šapalas]

ATEITININK S J DŽIO POVEIKIS MOKSLEIVIJAI IR INTELIGENTIJAI

(Str. „Jaunimo s j dis“ t sinys. Pradžia Nr. 7, 8, 11)

Besimokan io jaunimo ir inteligentijos ideologinis persiorientavimas. XIX a. pabaigoje ir XX a. pradžioje rus mokyklose vyrav s priešiškas nusistatymas religijai buvo labai paveik s besimokant lietuvi jaunim ir šviesuomen . B ti ateistu buvo mada. Lietuviai pasaulie iai inteligentai buvo arba ateistai, arba indiferentai. 1910 m. kil s ateitinink s j dis sulauk didelio moksleivi ir student pritarimo. Nepriklausomyb s gyvenimo pabaigoje dauguma lietuvi moksleivi ir inteligent nuo ateizmo jau buvo nusigr ž . Persiorientavim iš dalies nul m ir tai, kad jaunimas mok si ne rus , o nepriklausomos Lietuvos mokyklose, kuriose vyravo kita, ateitinink skleidžiama dvasia. domu, kad nepriklausomoje Lietuvoje moksleivi paži r formavimuisi daugiau takos tur jo ne mokytojai, o moksleivi organizacijos.

Gausiausi ir geriausiai organizuoti buvo ateitininkai. Per savo kuopelles, sekcijas, b relius, paskaitas, konferencijas, šventes ir kitus renginius jie dar didel poveik moksleiviams. Didel reikšm tur jo tai, kad, kuriantis valstybei, ateitinink sendraugiai (kun. Mykolas Krupavi ius, Aleksandras Stulginskis, Kazys Bizauskas, Leonas Bistras), kaip valstyb s vadovai, neleido aukl jimo pakreipti ateistine linkme. Nors v liau valdžia keit si, aukl jimo kryptis mokyklose iš esm s pasiliko tokia pati.

Valstyb s k rimosi pradžioje ateistin s inteligentijos buvo žymiai daugiau. Valstyb s valdymo aparate ir mokyklose, ypa aukštosiose, ji už m daug svarbi pozicij ir ideologin s kovos arenoje nebuvo pasyvi. Per savo organizacijas, spaud , mokyklas ir tak valstyb s aparate ji steng si paveikti moksleivj ir jaun j inteligentij .

Ateistin s moksleivi organizacijos ir j vaidmuo. Nepriklausomoje Lietuvoje veik kelios ateistin s pakraipos moksleivi organizacijos: aušrinink , varpinink , kult rinink , komunistinio jaunimo.

Pirmaisiais nepriklausomyb s metais didel aktyvum rod *aušrininkai*. Rusijos revoliucijos paveikti, jie gr žo Lietuv kovingai nusiteik ir toli pasuk kair . Jie ved smarki akcij prieš ateitininkus ir Katalik Bažny i . Bet j ideologija ir siekiai buvo svetimi lietuvi moksleivijai, tod l šalinink nedaug tesusilauk . Jie sek rus kairiaisiais socialistais revoliucionieriais, iš savo princip išbrauk tautiškam ir siraš socializm . J žvilgsnis krypo Maskv , jie buvo nepalank s besikurian iai Lietuvos valstybei.

Su jais buvo nepakeliui lietuviams moksleiviams, kuri ištisos klas s savanoriais jo front ginti nepriklausomyb s. Aušrinink laikraštis „Aušrin “ koneveik savanorius. Taip toli nukrypusiems aušrininkams nepritar

vyresnieji aušrininkai. Vienas pirmųjų aušrininkų rašytojas Balys Sruoga socialistin „Aušrin“ pavadinimo *mylimuoju rus nihilist vaiku*, o socialistin s „Aušrin s“ leid jus - pasenusiais, surus jusiais, rus civilizacijos nuod - nihilizmo - prisig rusiais („Lietuva“. 1920. Nr. 5).

Aušrininkai 1922 m. savo skyrius tur jo 12-oje mokykl . Nari skyriuose, išskyrus Marijampol s realin gimnazij , buvo nedaug - po vien antr dešimt . Po 1926 m. gimnazijose aušrininkai mažai reišk si, o po 1930 m. organizacija visai nustojo veikusi.

Moksleiviai *varpininkai* sisk r 1923 metais. Savo ideologu jie laik tautinio atgimimo žadintoj Vinc Kudirk . Juos globojo valstie i liaudinink vadai F. Bortkevi en , K. Grinius, adv. M. Sleževius. Leido savo laikrašt „Moksleivi varpai“, kurio iš jo 10 numeri . Organizacija didel s takos moksleivijai netur jo: j skyriai tebuvo tik keliose mokyklose.

Kult ros b reliai jung vairi kryp i laisvamanišk paži r moksleivius: aušrininkus, varpininkus, komjaunuolius ir kitus. J tikslas buvo šviestis ir skleisti ateizm . Kult ros b reliai veik daugelyje mokykl , bet buvo negaus s. Labiau buvo paplit miestuose ir kaimuose suaugusi j b reliai.

Komunistinio jaunimo organizacija buvo uždrausta, bet ji veik slap-tai. Savo kuopeles tur jo Birž , Kauno „Aušros“, Kelm s, Mažeiki , Panev žio gimnazijose, Marijampol s, Panev žio mokytoj seminarijose (MLT enciklopedija. 1968. t. 2, p. 389). Komjaunuoliai savo veikal kreip daugiau miest ir kaim jaunim . Mokyklose j taka mažai reišk si. Kiek moksleivi priklaus komjaunimo organizacijai, tiksl i duomen n ra. 1939 metais Lietuvoje buvo apie 1000 komjaunuoli , tai daugiausia miesto ir kaimo darbininkai, tarp j - nemažai kitatau i .

Moksleivi ateistin s organizacijos nebuvo gausios. Joms priklaus apie 700-800 nari , tai sudar 4-5% vis moksleivi .

Ateitininkams artimos moksleivi organizacijos. Lietuvoje veik ke-lios ateitininkams artimos moksleivi organizacijos. Iš j veikliausios bu-vo *skaut* ir *Jaunosios Lietuvos* organizacijos.

Lietuvos *skautus* pirmieji prad jo organizuoti ateitininkai (P. Jurgelevius-Jurg la). Skaut statuose pasakyta, kad skautas yra ištikimas Dievui ir T vynei, visuomet turi atminti pareigas Dievui, b ti religingu žmogumi, T vyn s reikalus kelti aukš iau kit , turi b ti blaivus, skaistus savo min-tyse, žodžiuose ir veiksmuose (*Lietuvos skaut brolijos statutas*. 1930, p. 35-36).

Ateitinink vadas prof. Stasys Šalkauskis aukštai vertino skautus už j išstbulint aukl jimosi sistem . Jis raš :

Susipažinus su skaut principais negalima abejoti, kad skaut ideologijoje ir j veikimo priemon se b t kokio nors prieštaravimo ateitinink principams ir pareigoms. <...> Skautai kaip grynai praktin draugingo aukl jimo organizacija negali atstoti ateitinink

ideologijos ir vis siekiam uždavini, bet, iš kitos pusės, ateitininkai, neper j skautizmo pareig skaut b reliuose, negali sigyti pakankamame laipsnyje vis teigiam savybi, kurias stengiasi išvystyti skautyb s id ja. Skautizmas yra privaloma visiems ateitininkams mokykla, kuri paruošia ateitininkus geriausiai b du vykdyti vien svarbi dal savo uždavini (prof. St. Šalkauskis. Ateitinink ideologija. 1933, p. 44).

Tod l daugiausia skaut draugoves k r ir joms vadovavo ateitininkai. Lietuvos skaut šefas 1925-1930 m. buvo ateitininkas sendraugis Aleksandras Stulginskis, buv s Respublikos prezidentas. 1930 m. skautai buvo suvalstybinti. J organizacija pakreipta tautininkams palankesne kryptimi, bet esminiai skaut principai liko nepakeisti. Šefu tapo prezidentas Antanas Smetona. Po 1930 m. skaut organizacija buvo vienintel ir pati gausiausia legali organizacija.

jaunosios Lietuvos moksleivi organizacija prad jo kurtis 1927 metais, j r m student *Neo-Lithuania* korporacija ir tautinink partija. Ji buvo užsibr žusi lavintis ir aukl tis tautine dvasia, laikantis krikš ioniškosios dorov s d sni . Pasisak prieš materializm ir ateizm, religij laik pozityviu veiksmiu (*jaunoji Lietuva*. 1928. Nr. 1-2, p. 6-11). Moksleivijos pritarimas jai buvo didesnis negu ateistinis organizacijoms. Paklususi Švietimo ministerijos sakymui, 1930 m. savo veikim nutrauk .

Ateitininkai ir skautai sudar lietuvi moksleivijos daugum - maždaug tris ketvirtadalius vis moksleivi . Ateitininkai tur jo didžiausi tak . Ypa ryški ji buvo tose mokyklose, kur daugum mokytoj sudar ateistai. Pavyzdžiui, Šiauli gimnazijoje po Pirmojo pasaulinio karo iš pedagog gal tik kapelionas nebuvo ateistas... Pedagog taryba ateitininkams nerod prielankumo ir 1923 m. uždraud jjiems veikti (*Ateitis*. 1923, p. 128), bet j kuopa veik slaptai už gimnazijos sien ir buvo pati takingiausia. Buvo ir daugiau mokykl, kuriose pedagog tarybos m gino ateitinink veikim sulai kyti (Biržuose ir kt.), ta iau veikla niekur nesustojo.

1930-1940 m. ateitinink organizacija buvo uždrausta visose vidurinėse mokyklose. Už slapt veikim buvo mažinamas elgesio pažymys ir šalinama iš mokyklos. Reik jo saugotis mokyklos vadovyb s, mokytoj, policijos ir saugumo sekli . Ta iau organizacija išsilaik, sustipr jo ir išaugo (J. Girmius. *Pranas Dovydaitis*. 1975, p. 377).

Moksleivi ateitinink organizacija, remdamasi religija ir tautos meile, atliko labai reikšming misij - sulai k ateizmo plitim moksleivijoje. Tatai Pripaž sta ir A. Gaigalait savo veikale „Klerikalizmas Lietuvoje“, rašydamas, kad *klerikalai* (suprask - *katalikai*) *savo takoje laik kaimo ir vidurini mokykl jaunim*. Bet ji klydo tvirtindama, kad *aukštosiose mokyklose - universitete ir Dotnuvos žem s kio akademijoje - j taka buvo silpna*.

Studentijos ideologinis nusistatymas. Ateitinink s j džio išplitimas gimnazijose pagreitino studentijos ideologin persiorientavim . Kasmēt

keli šimtai moksleivi ateitinink , baig gimnazijas, stodavo aukšt sias mokyklas. Student ateitinink organizacija greitai augo: 1931-1932 m. ji tur jo apie 1000 nari ir buvo gausiausia ir takingiausia tarp student .

Lietuvos aukštosiose mokyklose veik aušrinink , varpinink , žaizdrinink , marksist -komunist organizacijos, kuri paži ros buvo ateistin s. Jos gaus jo l iau negu ateitininkai ir j nari buvo daug mažiau. Komjaunimo ir komunist organizacijos buvo uždraustos. Jos veik prisidengusios „Atžalos“, „Auroros“, Kult ros b religio, neturting j student ir kitais vardais.

Tautin s krypties student korporacija *Neo-Lithuania* religij laik pozityviu veiksmiu ir savo statuose buvo sirašiusi *kelti ir aukl ti savyje tautin ir asmenin vidaus kult r , stovint ant krikš ioniškojo doros pagrindo (NaujojiLietuva. 1923. Nr. 1, p. 17)*. Ji buvo artimiausia ateitininkams, be to, po ateitinink ir gausiausia. Ji labiau akcentavo ne religij , o tautišku m . Buvo veikiamą didel s tautinink partijos takos.

Per rinkimus universiteto ir student atstovyb ateistini organizacij atstovai surinkdavo 2-3 kartus mažiau bals negu ateitinink ir neolitian atstovai. 1938 m., sumažinus atstovyb s nari skai i , tik varpininkai tur jo po vien atstov . Kitos kairiosios organizacijos nesurinkdavo bals minimumo.

Išskyrus teologijos-filosofijos fakultet , universiteto d stytoj personalas beveik išimtinai buvo ateistini paži r , bet jis ateistin s ideologijos diegti studentams nepaj g . Dotnuvos žem s kio akademijoje ateistini organizacij taka buvo dar mažesn negu universitete. Lietuvos aukšt j mokykl studentija nusigr ž nuo ateizmo. Religiniai ir tautiniai idealai jai buvo artimesni nei ateizmas, materializmas, marksizmas, internacionalizmas.

Kei iasi inteligentijos sud tis ir veidas. Nepriklausomyb s gyvavimo pradžioje pasaulie i inteligent daugum sudar ateistai, iš j mokslus Rusijoje. Baigusieji Lietuvos aukšt sias mokyklas gausiai papild lietuvi inteligentij ir pakeit jos ideologin nusistatym . Priešiškumas religijai labai sumaž jo.

Didel s takos lietuvi inteligentijos paži r formavimui tur jo Lietuvos universitete 1922 m. steigtas Teologijos-filosofijos fakultetas, kurio sik -rim ateistai vairiausiais b dais steng si sulaikyti. Fakultetas buvo katalik inteligentijos kalv . Jame susib r žymiausios katalik intelektualin s j gos: prof. Stasys Šalkauskis, prof. Pranas Dovydaitis, prof. kun. Pranas Kuraitis, prof. kun. Pranciškus B ys, prof. kun. Blažiejus esnys, prof. kun. Antanas Alekna, prof. kun. Jonas Totoraitis, prof. Juozas Eretas ir kiti. Skaitomi teologijos, filosofijos, pedagogikos, istorijos, literat ros kursai dieg studentams tvirtus katalikiškos pasaul ži ros pagrindus. 1923-1940 m. fakultetas išleido 550 diplomuot teolog , filosof , literat , istorik , pedagog (*Vilniaus universiteto istorija. 1830-1940. 1977, p. 248*). Gabesni diplomantai buvo pasi sti Vakar aukšt sias mokyklas gilinti studij ir specializuotis

(J. Ambrazevičius, Pr. Dielininkaitis, J. Gimius, J. Grinius, Z. Ivinskis, J. Keliuotis, A. Maceina, J. penkauskas, I. Skrupskelis, A. Vaičiulaitis ir kt.).

Fakulteto profesoriai savo raštais, paskaitomis, per student ateitinink organizacij dar nemaž tak ne tik fakulteto klausytojams, bet ir kitus fakultetus bei aukšt sias mokyklas lankantiems studentams. Gausiai ateitininkus papildydavo kitus universiteto fakultetus bei kitas Lietuvos ir užsienio aukšt sias mokyklas baig ateitininkai. Nepriklausomyb s laikotarpiu pabaigoje buvo šimtais skaičiuojami katalikai mokytojai, gydytojai, teisininkai, ekonomistai, agronomai, inžinieriai ir kt. Katalik inteligentija tiek išaugo, kad jos skaičius jau buvo ne mažesnis kaip ateistin s. Taip keit si lietuvi inteligentijos sudėtis ir jos veidas, nyko joje priešiškus religijai.

Žymiai išaugo k rybin s intelektualin s katalik pajogos. Tai rod steigta Lietuvi katalik mokslo akademija, jos suvažiavimai, kur buvo skaitomi išsam s moksliniai pranešimai, v liau paskelbti trijuose (po 500 psl. kiekvienas) „Suvažiavimo darb“ tomuose, leidžiami mokslo žurnalai - filosofijos „Logos“, gamtos moksl „Kosmos“, religijos mokslo „Soter“, kalbos mokslo, literatūros ir istorijos „Athenaeum“, literatūros, mokslo ir akademinio gyvenimo žurnalas „Židinys“, mokytojams skiriama „Lietuvos mokykla“, savaitraštis „Naujoji Romuva“. Dar daug buvo leidžiama kit katalik laikraštis, skirt mokslieviams, miesto ir kaimo jaunimui, kininkams, darbininkams, moterims. Kit ideologini krypti inteligentija tokio aukšto lygio ir tokio skaičiaus žurnal netur jo.

Ateitinink s jdis, užsibr ž s sulaikyti ateizmo plitim Lietuvoje, t tiksl pasiek . Bet jo uždavinys tuo nesibaig . Ateitinink himne pasakyta: *M s id jos - tik jimo brangyb , mokslas, dorumas, tautos reikalai*. Šalia religijos, tautiškus buvo antras ateitinink ideologijos pagrindas. Tautos reikalams jie skyr daug j g , aukojosi ir nemažai nuveik . Nemažai ateitinink paaukojo gyvyb gindami tautos laisv , daug prisid jo prie nepriklausomos Lietuvos suk rimo, jos tvarkymo, mokslo ir kultūros k limo. Stiprino tautin s - mon ir ugd ryžt gyventi laisv je, išlaikyti tautos savarankiškum .

Ateitinink s jdis rodo, koki didel potenciali j g turi religija ir tautiškus remiama moksleivi organizacija. 1910-1911 m. nedidelis moksleivi (K. Bizauskas, L. Bistras, Vyt. Endziulaitis) ir Student (Pr. Dovydaitis, Pr. Kuraitis, M. Reinyš, El. Draugelis) b relis, religijos ir tautos ideal uždegtas, išsk l š k: *Visa atnaujinti Kristuje*. Šis nedidelis b relis suk l didžiul s j d , kuris patrauk jaunim , sulaik ateizmo plitim Lietuvoje ir atliko tautai didel s reikšm s darbus.

Kadaise ateizmo pavojus sužadino ateitinink s j d . Tas pavojus lietuvi tautai ne mažesnis ir šiandien. Svetima brutali j g a, siveržusi 1940 m., sunaikino nepriklausom Lietuvos valstyb , visas katalikiškas organizacijas, užsimojo sunaikinti religij ir kartu pakirsti lietuvi tautos egzistencij . Ateizmas per prievart brukamas mažiems vaikams darželiuose, mokslo jaunimui mokyklose, o per radij ir televizij - visiems.

Religija yra tvirčiausia atrama tautai. Lietuviai tautos priešai žino, kad jeigu jaunimas išaugs be religijos, tai užges ir visos tautos tikėjimas, jį greičiau išstiprs tarp kitų tautų. Užkirsti keli ateizmui yra gyvybinis lietuvių tautos reikalas. Bet tautai pasiekti bus galima tik uždegus jaunimui religijos ir tautos idealais, kaip ji buvo uždegusi ateitininkams prieš dešimt dešimt metų.

POEZIJOS HORIZONTAI

Kazys Inčira

NELAISVOS PSALMAI

DEGU KAIP ŽVAK

Degu kaip žvakė vidury nakties
 Ir nežinau, o Viešpatie, kada
 Ateisi Tu man iš už stebėjimo.

Vidur nakties man Tavo veidas švies,
 O mano ašarų nuskaidrinta malda
 Nugyns ir mano negalias, ir mano priešų rėkštėjimą.

Aš kaip liepsnelė blaškoma audros, -
 Bedugnėn virs kalnai ir vandenys mauros,
 jei su manim nebūsi.

Jei būsi, tai akimirka audra nurims -
 Žingsniuosisi į ją ir kalbėsi su vandenimis,
 Ir kaip balandą prie širdies priglausiu vėjogėsi.

Tikiu Tavim vidur nakties tamsios,
 Vidur nakties man Tavo Meilė švies,
 Vidur nakties viltis ramins ir kvies -
 Gelmėj Tavosios Išminties

Ieškos Tavęs paties.
 Aš kaip gėlė, kaip žiedas prie bedugnės atviros,
 O neatimki, Viešpatie, ir nenuskinki jos,
 Kol nebaigta paties, kol vandenys mauros,
 Kol nesugrįžom savo žemėn.

Kai ligi dugno bus atlyginta skriauda
 Ir kai užgis melišdeginta žaizda -
 Tiksliai tada, o Viešpatie, o Tave, tik tada
 Ateik už stebėjimo žvakės. Amen.

TURIU VILTIES

Turiu vilties! J Tavyje sud jau,

Audr ir j r amžinas K r jau!

Štai at jau pavarg s ir sušal s,

Štai at jau ir basas, ir nuogalis,

Sudužus laivui. Leidžiasi naktis.

Ties uolomis sustojau plikomis,

Plaukai pe ius apdribo bangomis,

Kruša ia kris, šaltas lietus aplis, -

Ant Inkaro parim s lausiu vis,

Nes prieky ž ri žiburys - Viltis!

Turiu vilties! J Tavyje sud jau,

Kiekvieno gyvio amžinas K r jau!

Išalkusiam kasdien s duonos duosi,

Ištroškus pagirdysi, viliuosi,

Iš negali ir iš lig vaiduosi,

Neleisi grimzti nedorybi s kuriuos,

Man klumpant tyr v juose aštriuos.

Išgird s šauksm sustabdysi juos,

Pad si keltis, Viešpatie, viliuos!

Mane išvesi iš purni gili ,

Man negail si saul s spinduli ,

Laisvam sugr žtant t višk s keliu

Po negand , po sielvar t gaili .

Turiu vilties! J Tavyje sud jau,

Visatos Dieve ir širdies K r jau!

j r dugn nugramzdink vergij ,

Iš melo pinkli išvaduok žmonij , -

Te visos tautos Tavyje atgyja,

Tegu bet kok jung nusipurto,

Laisvai sau semia g rio, grožio, turto;

Silpna, galinga ar maža, ar did

Te nuostabiajam vainike sau žydi,

Nesuviliota apgaul s ir melo,

Už vieno bendro - už žmonijos stalo

Tarp lygi lygi, tarp laisv laisva,

Papro iuos, b de, kalboje gyva,

Kokia beb t jos odos spalva -

Balta, juodoji, geltona, rausva -

Jei tikrai ž ri ugnimi Tava,

Jei tik Laisv veda v liava.

Turiu vilties! J Tavyje sud jau,

Vis žvaigždyn amžinas K r jau!

Tik jime sud jau savame -
 Žmogaus širdies šaltiny skaidriame,
 Srovenan iam k ryba neramia -
 Gyvenimo m s amžina prasme.
 Viliuosi, Viešpatie, išvesi savo s n
 Tik ne su tais, kurie jau tr ni
 Dar neatgul kapus,
 Kaip žem s augalas trapus,
 Bet kur su mintimi gali no
 Žygiuoja tarp audr perk n
 Prikelta žmonija Tavyje,
 Patiems atgimus vesti j
 Taikoj, vienyb j, darnoje,
 Pažint, kas žem j, danguje,
 Spind ti lauko lelija
 Ir išor j ir viduje,
 Gyvybe džiuginti gaja
 Ir likti amžinai joje.

ŠALTIEJI V JAI

kokius šaltus v jus atsiuntei, o T ve,
 kokius šaltus v jus, Viešpatie, mane?
 Štai stoviu ties kalnyn grandine:
 Virš n s ledo apvalkalus d vi,
 Pakaln je ne karštos žiežirbos, o ne -
 Kruša ir žvarb s v jai aižo vien mane.
 Kaip sniegen glaudžiu aš šird savo -
 Jinai sušals. Paliaus ir plakt jinai.
 Kas jai šalti ir svetimi kalnai?
 ionai tvanku, ir ankšta jai ionai.
 ia grauž si, kent jo, sielvirtavo,
 Parpuol ia pavargus mirtinai, -
 Tark žod , Viešpatie, - pabus jinai.
 Toli paliko t višk s ugnel ,
 Ir k dikio sapnai ir artimi veidai,
 It šimtas sauli šviet man kadai,
 Kur laim s p dsakus, širdie, radai...
 ionai klampojам alkani, sušal , -
 Kada sugr žti leisi, Visagali,
 Kur plasta židinio rami ugnel ,
 Kur k dikyst s nuostabia šviesa
 Nušvinta kert s ir buit is visa?

O T ve, atitolink negandas ir klast !
 O nepalik po svetimuoju dangumi!
 Gauja krankli ia siau ia nerami,
 ia maitvanagai man akis išlest ...
 O nepalik po svetimuoju dangumi!
 Sušaldys šird v jai siausdami, -
 Palik j gyv , kol vienodai plasta -
 Leisk man sugr žt gimtojon žem n
 Su prot viais ils tis. *Amen.*

M S TAUTOS MILŽINAI

MYKOLAS KRUPAVI IUS
 (1885-1970)

Lietuv pasiek prel. Mykolo Krupavi iaus atsiminim knyga. Atsiminimai buvo rasti ir išleisti jau po Prelato mirties. Juos, autoriui diktuojant, užraš dr. Vladas Liderskis. Atsiminimai rašyti Vokietijoje, prieš persikeliančiant Amerik . Jie apima Mykolo Krupavi iaus gyvenim nuo vaikyst s iki 1919 m., t. y. iki sitraukimo Lietuvos nepriklausomyb s atk rimo veikl , gr žus iš Rusijos.

Pagrindin t atsiminim reikšm yra ta, kad jie sudaro galimyb pažinti ir pasekti palaipsniui, kaip ši, visais atžvilgiais labai turtin ga ir kovinga asmenyb susiformavo iš paprasto kaimo berniuko, - rašo pratarm je knygos leid jai. Galima sakyti, leidinys apima tik ketvirtadal Mykolo Krupavi iaus gyvenimo: „Atsiminimuose“ praleidžiama jo veikla Seimuose, kuriant Lietuvos konstitucij , vykdant *Žem s reform* , neaptariami klebonavimo metai, jau pasitraukus iš valdžios, taip pat ir jo veikla išeivijoje atkuriant *Vyriausį j Lietuvos išlaisvinimo komitet* (VLIK) ir jam vadovaujant.

„Atsiminim “ knyga atskleidžia ne vien turiningos Krupavi iaus asmenyb s brendim , jo dvasios raid - jie glaudžiai susij su istorin mis aktualijomis. Kova d l lietuvyb s išlaikymo pagavo M. Krupavi i jau vaikyst je, dar prad in je mokykloje; ši veikla lyd jo j Veiveri mokytoj seminarijoje, mokytojaujant, mokantis Sein kunig seminarijoje, Petrapiilio dvasin je akademijoje, v liau, karo metu, dirbant tarp Petrapiilio lietuvi , Talino lietuvi kolonijoje, Voroneže.

Iš knygos trykšta didelis autoriaus troškimas mokytis, b ti reikalingam ir naudingam Lietuvai, nuoširdus idealizmas. M. Krupavi iaus idealizmas neturi jausmingumo: jis kietas ir vyriškas, grindžiamas konkre iais darbais, - ne visada mielais širdžiai, nežadan iais gausaus atlyginimo, bet visada reikalingais Lietuvai.

Pavartykime š verting ir dom leidin , sustodami ties kai kuriais jo puslapiais.

Mykolo Krupavičiaus motina - Rozalija Malinauskaitė. Tėvas - Pranciškus Krupavičius - aludaris ir spirito varyklų mechanikas, tačiau jo svajonė buvo savas kaimas. Jis siekė, kad jo sūnus, jau turintis damas apie pusimtį metų, emigravęs Ameriką, kur ir mirė. Šeimoje augo 4 vaikai: sūnus Mykolas ir 3 dukterys. Namie buvo kalbama lietuviškai, nors tėvas mokėjo ir lenkiškai.

Baigęs pradinį mokyklą, Mykolas ilgai negalėjo pasirinkti tolesnio gyvenimo kelio, nes mokslui trūko lėšų. Veiverių mokytojų seminarija, kur mokytis mint pakišo atsitiktinai tuos kraštus užkliuvęs Antanas Žmuidzinavičius, buvo mokykla, kuriai išeiti nereikėjo didelių lėšų. Ten Mykolas ir stojo. Mokslas sekėsi.

Štai keletas atsiminimų nuotrupų iš mokslo metų:

Igliškėliuose buvo pradžios mokykla, kurioje mokytojavo an laiką tipingas pradžios mokyklos mokytojas Jasaitis. Jasaitis rankas tave mane ir atidavė. Mokyklą mągau, gal ne tiek dėl mokslo ir knygų, kiek dėl draugų ir progų pakryžtauti pertraukė metu ir grįžtant draugų krūvoje namo. Igliškėlių mokykla buvo vienintelė visame valsčiuje.

Jasaitis vertas gero atminimo ir pagarbos, nes pačiame lietuvių persekiojimo karštyje, nepaisydamas didelių skiriamų bausmių, mokydavo mus iš maldaknygių lietuviškai. Jei tave prašydavo ir gero „paklano“ atnešdavo, tai mokydavo vien tik lietuviškai, be rusų kalbos, tačiau kiekvienas toks „studentas“ šalia maldaknygų mokykloje turėjo turėti ir kokią nors knygą rusų rašytą. Pamatė kokius kontrolierius, kur mokytojas Jasaitis vadindavo vanagu, maldaknygę akimirkoje paslėpdavo studento krepšyje, o ant suolo išsitiesdavo caro peršamą rusišką knygą (p. 17).

Tuo metu buvo uždrausta mokykloje lietuviškai kalbėti. <...> Lietuvių mokinuose palaikė ne tik šeima, bet ir visa lietuviška aplinka. Iš pašalio jau buvo pradėdama gauti gana stipri lietuvių vybei palaikyti akstinė. Mūsų mokykloje jau buvo skaitoma, nors ir be mokytojų žinios, slapta lietuviška spauda - laikraščiai ir knygelės (p. 18).

Nepaisydami vis lietuvių kalbos persekiojimą, draudimą ją vartoti, nepaisydami kasmetini aukų už lietuvių kalbos vartojimą, veiveriečiai laikėsi stipriai savo tėvų kalbos, ir jei būdavo nutautimė, tai ne mokykloje, bet bemokytojaujant Lenkijoje, lenkiškas šeimas sukūrė ir pasilikus ten visam amžiui darbo dirbti (p. 27).

Lietuviai mokiniai didesniame ar mažesniame laipsnyje buvo suoningi ir susipratę, tik vieni lietuvių su reikalais domėjosi daugiau, kiti mažiau. Vieni drąsesni, kiti bailesni, bet renegatų, atsižadavusių lietuvių kalbos, nebuvo. Anais laikais tokių daugiausia pasitaikydavo gimnazijose, kuriose mokėdavosi lietuvių dažnai gindavosi prisipažinti esant lietuvius.

M s lietuviškas darbas tada reišk si dviem kryptimis: darbas sav tarpe ir darbas visuomen je. Pirm a kryptimi darbas buvo sukoncentruotas slaptose kuopel se. Kiek t kuopeli buvo ir kas joms priklaus , dabar sunku pasakyti, nes viskas buvo laikoma paslaptyste. <...> Kuopeli uždavinys buvo t laik lietuviškos literat ros ir kalbos pažinimas, bendri lietuvi klausimai ir politika. Vadinas, veikla tur jo platesnio politinio pagrindo. *M s* , kaip ir vis t laik lietuvi ligi piemenuko, š kis buvo: Šalin caro valdžia!

Prie *m s* visuomeninio darbo priklaus draudžiamosios literat ros - laikra š i , knygel i ir proklamacij - skleidimas. <...> Reikia pasakyti, kad visa gaunama literat ra b davo socialistin ir bedieviškos krypties (p. 36-37).

domus dalykas. Skait m tik kairi j ir bedievišk literat r , netur jom kapeliono, nes n vienas kunigas nesutiko tityb d styt rus kalba. <...> Vis d lto mokiniuose viešpatavo katalikiška dvasia. Prieš pamokas ir po pamok kiekvienas laik pareiga užėti bažny i . Namuose iš ryto ir vakare visi poteriaudavo. Antireligini kalb ir pašaip neteko gird ti. Mokytoj kair jimo atsirasdavo tik išsiskirs ius po vairias vietas. Reikia pasakyti, kad palyginamai nemažas skai ius baigus i j mokytoj seminarij stodavo kunig seminarij . Sunku išsiaiškinti t religin atsparum tose nepalankiose s lygose, kur šalia min tos antikatalikiškos literat ros smarkiai veik vieno kito mokytojo materialistin tendencija. Grei iausiai šitas atakas atlaik motin išaukl jimas ir malda (p. 39).

Pasakodamas apie mokytojavimo metus Lenkijoje (Penchratoje ir Rutkuose), M. Krupavi ius kalba apie lenk kov d l tautin s mokyklos, apie lenk valstie i gyvenim ir kt. Po to vienerius metus M. Krupavi ius dirbo Lietuvoje, Papil je, kai po 1905 m. lietuviams mokytojams jau buvo leidžiama dirbti Lietuvoje. Ta iau mokytojo darbas, nuolatiniai konfliktai su rusiška mokykl administracija nepatenkino jauno žmogaus sieki , o mokytoj seminarijos diplomas nedav teis s stoti universitet ar kuri kit aukšt j mokykl . Didesnes perspektyvas si l mišk mokykla, be to, jau tada trauk kunig seminarija. J pirm j buvo priimtas, ta iau sužinoj s, kad j baig s Lietuvoje darbo negaus, atsisak . Liko tik kunig seminarija.

Sugr ž s motinai papasakojau visa, ko dar nebuvau sak s, b tent, kad esu iš j s iš mokytojo pareig , nurodžiau priežastis ir pasakiau, k manau toliau daryti. Nors motina tik jo, kad aš netrukus j pasiimsiu pas save ir palengvinsiu jos gyvenim , bet, išgirdus mano planus ir matydama, kad jos viltys ir r pes iai nueis niekais, nusiminimo neparod . Ji man pareišk : „Vaikeli, apsigalvok gerai. Daromas žingsnis labai svarbus. Velyk b ti geru mokytoju, negu blogu kunigu. Esi suaug s ir pats gerai žinai. Tau jokio patarimo šiuo reikalu neduodu. Jei Dievas laimins tavo užsimojimus, aš

džiaugsiuosi. Kiekviena motina laiminga tur dama s n kunig ". <...> Joki abejoni jau netur jau. Pasirinkimas atrodo tvirtas ir galutinis, tik vis laik kniet , k rasiu ir ar išlaikysiu. Kunig seminarija buvo lyg kitas pasaulis ir kitas gyvenimas (p. 119).

M. Krupavius labai gerb savo motin , jos patarimo klaus kiekvienu lemiamu savo gyvenimo momentu. Mokytojaujant Lenkijoje,

patiko viena labai išmintinga, apskaitai iusi, šviesi, labai tvarkinga ir pamaldi mergina. <...> Parašiau motinai vis ties ir prašiau jos patarimo. Motina man atsak trumpai: „ Vaikeli, tu toks lietuvis, kaip sugyvensi su lenke, kas bus su j s vaikais?" Man visa paaišk jo ir, metams pasibaigus, pasiryžau iš Rutk išsikelti. Taip ir padariau. O savo pasirinktai neprasitariau apie savo k slus n pus s žodžio (p. 74).

Kunig seminarija, - rašo M. Krupavius, - tai naujas pasaulis. Ji skiriasi ne tik nuo kit mokykl , bet ir nuo paprasto kasdienio gyvenimo. Vis t skirtum sudaro jos siekiai. Seminarija žmoguje žmogaus neužmuša, bet, atvirkš tiai, seminarija aukl ja tok žmog , kok Dievas yra sutv r s, pilnutin žmog . <...> Kunigo uždavinys ir darbo vieta yra ne tik bažny ia. Bažny ia tik svarbiausia darbo vieta. <...> Lietuviai kunig prat vadinti t veliu. Šitas pavadinimas labai tiksliai apima ir nusako visus kunigo uždavinius. Kunigas, kaip t velis, kantriai apsišarvav s aiškiu planu, siekdamas žmogaus gerov s ir vyriausio žmogaus gyvenimo tikslo - išganymo, eina su žmogum ir visur už bažny ios: mokykl , kariuomen , susirinkimus, pramogas, šeimas, gatv , rinkas, - visur nešdamas Krist ir nužym damas keli , kuriuo turi eiti tie, kurie nori gyventi su Kristumi. Seminarijos uždaviniai sunkumas išplaukia ir iš to, kad seminarij kartu su žmogumi, net ir geriausi nor žmogum, žengia <...> ir to žmogaus išganymo priešais. Laimi tas pradas, kuriam padeda žmogus. Piktajam pradui dažnai nereik n žmogaus pagalbos: užtenka vieno neapsiži r jimo d l bet kurio praakimo ar budrumo nusilpn jimo - ir gerajam pradui tenka pasitraukti. vyksta blogio laim jimas. Visai nekalbu apie blog vali , s moningas ir nes moningas blogiui pagalbas. Štai kur gl - di paslaptis, kod l iš klierik išeina nevienodi kunigai: vienas iš seminarijos išeina kaip šviesus asmuo ir patrauklus kunigas, kitas toks, koks buvo j ženg s. <...> Kunig seminarija kai kam atrodo egzotiškas gyvenimas ir svetimas pasaulis. Ne vienas mano, kad seminarija žaloja žmogaus prigimt ir psichik . Tas paskutinysis galvojimas yra ypatingai klaidingas (p. 117).

Klausimas, kokia buvo Sein seminarija, lietuviška ar lenkiška? Lenkai pabr ždavo, kad tai esanti „uczelnia polska" - lenkiška mokykla. Jiems nenusileisdami teig m, kad tai yra „u elnia litevska".

Tiesa, oficialioji kalba, šalia lotyn , buvo lenk kalba. Bet seminarijos vadovyb dažnai b davo lietuvi rankose. <...> Lietuviškas veikimas tarpais b davo viešas ir atviras, o tarpais - slaptas. Mano laikais sigal jus Jalbžykovskuiui [seminarijos inspektorius Romualdas Jalbžykovskis buvo didžiausias lenkintojas, jo iniciatyva buvo stengiamasi M. Krupavi i iš seminarijos pašalinti], lietuviškoji veikla buvo slapta. Reikia pabr žti, kad kas buvo draudžiama lietuviams, b davo draudžiama ir lenkams. Pvz., išskyrus tretininkus, gyv j rožan i ir kitas grynai religines organizacijas, kurioms vadovavo dvasios t vas, kito-ki organizacij nei lenkai, nei lietuviai netur jo (p. 141).

Jokia mokykla savo vidine organizacija neduoda toki s lyg studijuoti ir lavintis, kiek duoda seminarija. S miausi t seminarijos teikiama g rybi pilnomis riešku iomis. Ir palikau ne tuš iomis: ištekliai, kuriais esu joje apsir pin s, mane apr pino ilgiam mano gyvenimo laikams. Nebuvo tada mano galvota, kad, baigus moksl , teks dirbti politin darb , bet tas naujai man pavestas, ne savo noru pasirinktas darbas dirbti politikos srityje rado labai daug paramos mano išsineštame iš seminarijos dvasiniame lobyne (p. 181).

Visa lietuviškoji veikla mano laikais koncentravosi slaptoje draugijoje, kuriai priklaus gabesni, pasireišk dr sa ir kovingumu su lenkais lietuviai klierikai. Nedidelis buvo m s pasaulis, nedideli ir m s užsimojimai: stiprinti b sim j kunig tautin dvasi ir susipratim , pl toti pasireiškian ius polinkius ir gabumus, žodžiu, parengti lietuviškam gyvenimui nauding darbinink ir vad bent parapijos ribose. Šitoks slaptas veikimas b davo griežtai draudžiamas, o sugavus, be abejo, b t griežtai baudžiamas. Bet man per vis seminarijos laikotarp viskas vyko laimingai. Niekas iš m s nebuvo kliuv (p. 143).

Baig s Sein kunig seminarij Mykolas Krupavi ius išvyksta studijuoti Petrapilio dvasin akademij . Ten 1914 m. birželio 13 d. vyskupas Ciepliakas jam suteik kunigyst s šventimus. Kukliai atlaik primicijas t višk je, paskui, prasid jus karui, gr žo Petrapil .

Karas paliet ir Dvasin s akademijos gyvenim . Kun. Mykolas Krupavi ius tuojau sitrauk pab g li šelpimo veikal , pastoracin darb lietuvi kolonijose. Ypa jautriai atsimens darb tarp Talino lietuvi . 1917-ieji metai buvo tarsi audra, šalia karo nelaimi atnešusi visuomen s suirut , mirtin pavoj tautiškumui ir teisingumui.

Baig s Akademij , Martyno Y o kvie iamas, M. Krupavi ius išvyko Voronež , kur tapo lietuvi gimnazijos kapelionu.

Voronežo lietuviai sudar lyg valstyb valstyb je. Gyveno savo atskir gyvenim ir atskir tiksl siek . Rusai steb josi tokiais kitatau iais, kurie kalb jo negird ta kalba, buvo susijung nematytu solidarumu ir pasižym jo judriu visuomeniniu gyvenimu, kur

plaiai sitrauk ir mokyklinis jaunimas. Pirm viet ir savo skaičiumi, ir savo judrumu visuomeniniame gyvenime buvo už m tautininkai. Jie savo organizacij ir veikimo metodus pritaik prie gyvenam laik reikalavim (p. 247).

Gyvenimas Voroneže ir kituose didesniuose lietuviškuose susitelkimuose buvo ypatingas. Atrodo, kad gyvename pa iame kov fronte. Tas pats užsidedimas, ta pati tampa, tas pats nervingumas ir kovos ryžtas. Reik jo daug valios ir daug ger nor tai išgyventi ir nepal žti.

Geriausiai išsilaik šito palaidumo ir neigiam tak laikmetyje ateitininkai ir tik d l to, kad jie pasidav vyresni j id jos draug takai ir vadovybei, taip pat ir kolektyvinei saviuoklai. Vieni kitus priži r jo, koregavo, vieni kitus stiprino ir trauk iš klystkeli . Nepaisant to, ne viena auka iš gražiai ateitininkiškai užsimojusio jaunimo nu jo revoliucinio palaidumo keliais (p. 253).

Rusas iš prigimties yra domus ir net simpatiškas žmogus, tačiau kaip kiekvieno žmogaus, taip ir ruso prigimtyje slepiasi daug žiaurumo. Rusas jo daugiau turi negu kas kitas, nes laukinis totorius, vald s Rusij apie pustrė io šimto met , jam buvo palik s stiprios neigiamos takos. Antra, kumš iu, neteisingumu ir išnaudojimu paremtas caro režimas suk l tiek pyk io ir pagiežos ruso širdyje, kad dabar, staiga pajut s laisv , jis nežinojo, kur jo prietelius ir kur priešas (p. 259).

Labai daug d mesio M. Krupavi ius skiria ateitininkams:

Toji organizacija pasižym jo dideliu vieningumu, dr sumu ir kovingumu. Jokia j ga negal jo j sustabdyti ten, kur reik jo ginti lietuviškas ir katalikiškas reikalas (p. 267).

Atsid rusi Rusijoje ateitininkija pakliuvo nepaprastai sunkias ne tik fizines, bet ir moralines gyvenimo s lygas. Pirmiausia visa nepaken iama ir nem giama iš visur j supanti svetima rusiška aplinka. Antra, pats carizmas su visomis jo neigiamyb mis. <...> Pagaliau, revoliucija, kuri, iš vienos pus s, lyg neš palengvinim , nes šlav visa, kas buvo cariška, iš antros pus s, neš lietuviui labai pavojing , nors viliojan i š ki ir pasi l . Keli Rusijos tremties gyvenimo metai ateitininkijai buvo toji didžioji gyvenimo mokykla, kurios jokios kitos mokyklos bei gyvenimo s lygos atstoti negal jo. <...> Revoliucija paprastai sugeba pla ias visuomen s mases peraukl ti. Nenuostabu, kad ir jaunos lietuviškos sielos jai savo duokl atidav . Net reikia pripažinti, kad ir šit , pradžioj patraukus , reiškini ji ži r jo kritiškai ir sugeb jo susirasti savo tikr j lietuvišk j keli , o tai jau ateitinink vad nuopelnas, <...> Nors ateitininkai ir išgyveno revoliucij , bet iš jos pasi m tik tai, kas yra k rybinga, konstruktyvu ir kas naudinga demokratiniam

gyvenimui ir demokratinei santvarkai. Tie patys revoliucijos šokiai si te siuvo ne tik nepriklausomos Lietuvos pradžioje, bet ir vlesniais laikais, ta iau ateitininkai jiems savo aukos nesudjo, nes jie patys Rusijoje mat j praktišk vert ir išgyveno visus j atneštus sunkumus ir pavojus. Ateitininkai Rusijoje tremtyje išmoko artimai draugiškai vienoje giminingoje šeimoje gyventi su savo nelaiming - ja ištremt ja liaudimi.

Jeigu nepriklausomoji Lietuva be kov iš karto buvo statyta aiškiai sveik ir gil demokratin s santvarkos keli , tai yra tos ateitininkijos nuopelnas, nes ji ir Lietuvoje už m vadovaujam viet . <...> Ateitininkams nereik jo nei mobilizacini šaukim , nei policijos raginim , nes jie žinojo, ko gr žo Lietuv ir kokiais keliais jiems teks ten eiti. Ateitininkijoje gim savanori id ja. <...> Savanori b ri du tre daliai buvo katalikiškas jaunimas. Juos sutrauk gretas Lietuv ginti tie patys j paži r broliai ateitininkai (p. 270).

Knygoje kalbama ir apie kit lietuviškosios moksleivijos dal - aušrininkus, tuos svetim v j paliestus jaunuolius, kurie nutolo nuo Dievo ir krikš ioniškosios etikos ir kuri dalis taip ir žuvo gyvenimo audrose.

Aušrinink id ja gim ne Lietuvoje. J iš Rusijos parvež materializmu persisunk lietuviai aukšt j mokykl studentai. Aušrininkas buvo Rusijos vaikas, tik su lietuviška kepure, tod l nenuostabu, kad Rusija, kaip aušrinink kilm s kraštas, trauk j šird , trauk taip, kaip miškas traukia vilk . N ra n vieno <...> daryto žygio prieš lietuvi visuomen , kur neb t dalyvav aušrininkai. Taip, pavyzdžiui, kart pas prof. J. Jablonsk krat dar aušrininkai. Mano bute krat dar ir pasisavino daug rašt ir knyg taip pat aušrininkai. Aušrininkai suimin jo <...> pavojingus žmones, j tarpe ir Lietuvi Tautos Tarybos narius. Aušrininkai mane teis mirtimi. Aušrininkai kliud ir išvaik nepageidaujam kryp i susirinkimus (p. 273).

Aušrininkai brov si net ir rus gyvenim ir santykius tais paiais bolševikinimo tikslais, kaip ir lietuvišk j. Tie iš j , kurie sugr žo Lietuv , taip pat nemaža žalos buvo padar m s lietuviškam gyvenimui. Vis d lto reikia pasakyti, kad Lietuvos atmosferoje žymi dalis išsiblaiv ir pasidar ištikimi Lietuvos vaikai, nors ir b - dami to ar kito kairiojo sparno nariai ir bendradarbiai (p. 276).

Sužinoj s apie savo mirties nuosprend , Mykolas Krupavi ius pasiryžta gr žti Lietuv . Kelion truko ilgai: teko važiuoti ant vagono laipteli , ne vien par p s iomis eiti drauge su kareivi dezertyr b riu, paskui pereiti vokie i karantinus. Atsid r s Lietuvoje, dar tebesiauiant karui, jis, nepaisydamas silpnos sveikatos, važin ja po kaimus, rengia žmones rinkimams Steigiam j Seim , aiškina Nepriklausomos Lietuvos gyvenimo principus. Lietuva buvo pasirengusi nepriklausomybei. Anais Lietuvos nepriklausomyb s laikais apvažiavau beveik visus Lietuvos kampus ir

bažnytkaimius. Teko kalb t is su žmon mis, mokslus iš jusiais ir bemoksliais. Ir niekur neteko išgirsti nuomon s, kad Lietuvai nepriklausomyb b t nereikalinga (p. 335).

Važin damas tuo metu po šiaur in Lietuvos Aukštai i ir Žemai i dal , pats ma iau, kaip entuziastiškai žmon s sutinka ir priima nepriklausomyb s pasi lym . Po kiekvieno pamin to nepriklausomyb s žodžio kildavo audra plojim , o tada buvo dar tik nepriklausomyb s viltis, nes Lietuvoje siaut jo vokie i žandaras. Šita viltis išspausdavo ne tik moterims, bet ir vyrams džiaugsmo ašaras. <...> Entuziazmas reišk si ne tik žodžiais ir jausmais, bet ir aukomis. Žmon s aukojo Valstyb s Tarybai paskutinius savo skatikus... (p. 336).

Žmon s verž si geresn ir laisv Nepriklausomos Lietuvos gyvenim , o laim kad tik grei iau! Vokie iai tada dar buvo galingi. Stojimas prieš juos su ginklu rankoje, mano manymu, b t buvusi savižudyb . Lietuva ir taip gana daug buvo tur jusi auk . Reik jo palaukti tam ginklui panaudoti patogesnio laiko (p. 340).

Nepriklausomyb M. Krupavi ius suprato kaip pagrind Lietuvos dvasiniam, kult riniam, ekonominiam augimui. Savo veikl M. Krupavi ius visada grind katalikyb s idealais ir Bažny ios mokslu, siekdamas tvirtinti ties ir socialin teisingum . Toks jis buvo iki karo, toks Seim laikais, kai reik jo sunkioje kovoje ginti savo principus. Toks žem s kio ministro poste, vykdant Žem s reform , kuri buvo viena brangiausi jo id j gyvendinant socialin teisingum . Nesvarbu, koks b t postas - ministro ar parapijos vikaro, - kiekvieno darbo M. Krupavi ius imasi su karš iu, eidamas su savo id jomis žmones, juos organizuodamas. Iškalbos dovana, paprastumas bendraujant su žmon mis, ištikimyb saviems principams užtikrindavo jam žmoni palankum ir pritarim .

Toks paprastumas, nat ralus gyvas pasakojimas žymi ir „Atsiminimus“, d l to, nors juose daug fakt , vyki , trump taikli charakteristik , taip lengva juos skaityti. Nors vaizduojami vykiai kupini tamos ir dinamikos, pasakojimas ramus, tarsi metraštininoko. Tai suteikia knygai nuoširdumo, jautraus žmoniškumo, padaro artim kiekvienam.

Šios domios, turiningos knygos apžvalg , taip pat ir žvilgsn turin g prel. Mykolo Krupavi iaus asmenyb nor t si baigti žodžiais, kuriais jis baigia skyrel apie Voronežo ateitininkus, žodžiais, kurie išreiškia jo gyvenimo esm , kurie ir šiandien brang s visiems, išlaikiusiems krikš io nyb s principus ir meil T vynei:

Reikalinga plienin katalik vienyb , nes skaidymasis neša mirt . Turi b ti susižav jimas vien tik savo lietuvišku gyvenimu, iš svetim j galima priimti tik tai, ko tr ksta lietuviškam gyvenimui, bet reikia ži r ti, kad tie skoliniai neiškreipt m s lietuviško charakterio. Reikia, kad Lietuva, Lietuvos reikalai, lietuvi tauta ir jos

kalba visur ir visada b t pirmoje vietoje, ir kad m s „aš“ b t paskui juos. „Man“ yra tai, kas atlieka nuo Lietuvos...

„Atsiminimai“ supažindina su Mykolu Krupavi ium - kunigu visuomeni-
ninku, žymiu politiku, vienu iš m s nepriklausomos Lietuvos k r j . Tik
gaila, kad knyga užsibaigia tarsi ties jo visokeriopai turiningo gyvenimo
slenks iu. Vis jo gyvenim apima kita knyga - „Prelatas Mykolas Krupavi-
ius“ (Rankraštis). Ateityje „R pintoj lis“ supažindins su ja savo skaitytojus.

[Pareng Ada Urbonait]

LITERAT RA

1. Jz. [kun. Juozas Šal ius], *Prelatas Mykolas Krupavi ius*. 1971. 268 p. (Rankraštis).
2. Mykolas Krupavi ius. *Atsiminimai*. ikaga: Lietuviškos knygos klubas, 1972. 364 p.

[Kun. Napoleonas Nork nas]

KUNIGAS KAROLIS GARUCKAS SJ

Visos profesijos savo pradži yra gavusios iš žmoni , tik kunigas - iš
Dievo, iš Kristaus. Kit specialybi atstovai daugiausia r pinasi žmogaus
materialiniais reikalais, o kunigas - dvasiniais. *Ne j s mane išsirinkote,
bet aš jus išsirinkau ir paskyriau, kad eitum te, duotum te vaisi ir j s
vaisiai išlikt* (jn 15, 16).

Did j ketvirtadien , Paskutin s vakarien s metu, Kristus savo apašta-
lams - pirmiesiems kunigams suteikia gali aukoti šv. Mišias. *Tai dary-
kite mano atminimui* (Lk 22, 19).

*Imkite Švent j Dvasi . Kam atleisite nuod mes, tiems jos bus atleistos,
o kam sulaukysite, - sulaukytos* (jn 20,22-23). *Eikite vis pasaul ir skelbkite
Evangelij visai k rinijai* (Mk 16,15). *Kas tik s ir pasikrikštys, bus išgelb -
tas*. Taigi visos kunigo galios ir teis s jam yra suteiktos paties Kristaus.

N vienoje mokykloje, išleidžiant gyvenim parengtus specialistus,
nesakoma: *R pinkit s žmoni amžinuoju likimu, r pinkit s j sielos ir
širdies grožiui, r pinkit s, kad žmon s b t šventesni*. Kod l taip? Žmoni
institucijoms r pi tik žemiški dalykai. Kristus pareng ir siunt savo mo-
kinius pakeisti ne išorin, bet pirmiausia vidin žmogaus gyvenim , pra-
turtinti j Dievo artumu, Dievo malone, tiesa, meile, g riu. O kai žmon s
bus turtingi šit turt , tada savaime ir išorinis žmoni gyvenimas bus
kei iamas pagal vidinio pasaulio b sen .

Kristus ap m vis žmogaus gyvenim - jo dvasin tobul jim , bet
kartu r pinosi ir žmogaus materialiniais dalykais - gyd ligonius, valgy-
dino alkanus, gyn skriaudžiamus. Ir kunigas šiandien t sia Kristus jam
skirt misij - pagal Evangelijos ties keisti ir formuoti gyvenim .

Kiekviena tauta turi savo didvyri , švent j ir kankini . Nors esame
maža tauta gintariniam Baltijos paj ryje, bet irgi turime savo didvyri ,
kankini ir švent j . M s didvyriai - visi tie žinomi ir nežinomi tautos
žmon s, kurie ne d l savo asmenin s naudos ar garb s, bet d l tiesos

meil s dirbo, dirba ir dirbs T vyn s ir Bažny ios labui. M s kankiniai - t kstan iai vyr ir moter , kurie kent jo ir tebekenia, kurie praeityje žuvo ir ateityje sud s savo gyvyb s auk ant Bažny ios ir T vyn s aukuro, kad iš tautos atminties ir širdies niekada neb t išbrauktas nei Dievo, nei T vyn s Lietuvos vardas, kad ir po t kstan io met žmon s gal t pasakyti:

ia Lietuva, ia kryži ir r pintoj li žem , ia Kristaus išpažin jai.

M s šventieji - tai m s bendradarbiai, jau apvainikuoti altoriaus garbe, kaip šv. Kazimieras, ir dar jos laukiantys arkivyskupai Jurgis Matulaitis, Me islovas Reinys, Teofilius Matulionis, profesoriai Pranas Dovydaitis, Stasys Šalkauskis, rašytoja Marija Pe kauskait ir kt.

Visi esame tos pa ios žem s vaikai. Tik vieni suklumpa po savo silpnyb mis ir daugiau nebenori pakilti, kiti - nuolatos kyla ir veržiasi pirmyn. Vieniems užtenka materialini g rybi , kitiems reikia Dievo karalyst s ir Dievo tiesos. Gyvename tokiomis s lygomis, kad kiekvienas privalome b ti didvyriu, o jei reik s - ir kankiniu, ir šventuoju. Šita pareiga yra vis - ne tik kunig .

Ne kart kun. Karolis Garuckas yra man sak s:

Nei kal jimo, nei lagerio nebijau. Aš jau senas. Tik bijau, kad nesusvyruo iau, kad neišduo iau Dievo, neatsižad iau Kristaus, nepadary iau g dos Katalik Bažny iai. Jeigu mane kankint , aš greitai mir iau, nes mano širdis silpna.

Ir dažnai po toki žodži prisimindavo vokie i vyskup Galen , kur popiežius už jo dr s Hitlerio laikais ginant tikin iuosius pak l kardinolu; prisimindavo Berlyno Šv. Jadvygos katedros dekan kun. Bernard Lichtenberg , kuris po dveji met kalinimo 1943 m. lapkri io 5 d. mir Berlyno kal jime už tai, kad gyn žydus ir siunt protestus pa iam Geringui. Kai jo bendradarbiai kunigai nor jo atkalb ti j nuo tokios veiklos, jis atsakydavo:

Tada aš eisiu kal jim . Jeigu mes, kunigai, tyl sime, tai žmon s ir toliau bus klaidinami ir pagaliau nebežinos, kas jie yra ir kur jie eina. Argi apaštalas nesak : „Skelbk žod laiku ir ne laiku“?

Šiandien su pasididžiavimu apie tai rašo komunistini krašt spauda (*Neue zeit*, 1978 n 04). Bet m s krašte tikintiesiems šiandien atimamos visos teis s, o tie, kurie bando jas ginti, laikomi nusikalt liais. Toks „nusikalt lis“ buvo ir kunigas Karolis Garuckas, nor j s, kad tai, kas rašyta statyme, b t ne tuš ia fraz , bet gyvenimo tikrov .

Ceikini išor kukli ir apie juos gal niekas toliau ir neb t sužinoj , jei šitas kunigas neb t pak l s protesto balso prieš tikin i j niekinim , j teisi varžym , tikintiesiems daromas vairias skriaudas. Nors Ceikiniai ir mažas bažnytkaimis, bet šventoriuje yra *kapas Žmogaus ir Kunigo*, kuris jaut atsakomyb už m s gyvenamo laikotarpio Bažny ios ir T vyn s likim , tod l ir išryšk jo jo kaip Didvyrio ir Kankinio, o galb t ir ateities Šventojo bruožai.

IŠ KUNIGO KAROLIO GARUCKO MIN I

(Pamokslo fragmentai)

Dažnai žmogus, rodos, pritrksti j g : apima tokia neviltis, kad notum nuo vis kažkur pabgti, visk ranka numoti ir pasiduoti apatijai bei sustingimui. Bet ir v l, kai tik paskaitau iv. Pauliaus žodžius apie meil, iš naujo atgimstu, atsiranda nauj j g, v l norisi gyventi, dirbti, aukotis, nes „Caritas Christi urget nos - Kristaus meil veria, stumiamus“, - kaip sako šv. Paulius. Žmogus tiek vertas, kiek jis myli, tiek gražus ir kilnus, kiek jis myli, taip pat tiek yra galingas, kiek jis turi meil s.

<...> Jeigu ia, žemeje, tikrai neb t n vieno laimingo žmogaus, tada galima akis pakelti aukšty n dang ir pasiži r ti Diev ir šventuosius.

<...> Kad tik pas Tave, J zau, sugr žus! Vis tiek, kuriuo keliu, ir vis tiek, kiek kainuot. Kit savo troškim ir plan aš noriu visiškai išsižad ti. Palik man tiktai vien troškim ir svajon - eiti ten, kur Tu vesi, kovoti ten, kur Tu si si.

<...> Su tais, kurie daugiausia triukšmo kelia, kad remiasi Tavo valia, gal mažiausiai yra Tavo valios. Tiktai viena meil, kaip kokia karalien, eina per pasaul, niekur neklaidžiodama, niekur veltui j g neikvodama ir laiko negaišdama. Meil s tikroji savyb - visiškai užmiršti save. Ji aukoja ne kitus sau, bet save kitiems.

Viešpatie, duok man meil s! Myl ti niekur sau naudos neieškant, myl ti jokio d kingumo iš kit nelaukiant, jokios aukos nepaisant. Meil padeda pažinti.

<...> Pirmiausia reikia kiekvienam atiduoti, k esame skolingi: kam pagarb - pagarb, kam užmokest - užmokest, kam nuoširdum - nuoširdum, kam meil - meil. Myl ti - reiškia kitam k nors duoti, kit praturtinti. Gal meil s gerumas ne kart b na piktam panaudotas, gal išjos pa ios kas ne kart ty iojasi ir jai šird drasko, - vis tiek ji kaskart pasiryžusi duoti ir visa gr žinti, jeigu tiktai bus teikiama iš jos priimti.

<...> Žmogus gali pasigerti ne tik nuo vyno, kit svaigal, bet taip pat ir nuo svetim min i bei id j, apgauling gyvenimo pažad, visoki iliuzij ir svajoni. Jeigu aplinkui visas oras toks tvankus, jame daug dulki ir triukšmo, n ra kuo atsikv pti ir atsigaivinti, tada galva sunki ir apsvaigusi, nesugeba realiai galvoti ir teisingai spr sti.

<...> Argi n ra pati didžioji laim gauti nuod mi atleidim? Išeiti iš žem s be jokio purvo ir tuojau sugr žti T vo rankas!

<...> Audros ir persekiojimai - dar ne blogiausias dalykas. B t li d na, jeigu tai nepažadint nauj meil s didvyri. Bet taip n ra. Kuo tamsiau, tuo daugiau auk pareikalaujama iš meil s, tuo gražesnis ir didesnis pasitik jimas ja.

<... > Tikrosios vertybės nenuvysta kaip žolė ir neišnyksta kaip dėmas, jos yra amžinos. <...> Visa pranyks ir pasibaigs, kas be meilės daryta, be meilės kurta, nors tai būtų ir pranašystės dovanos, nors tai būtų garsiausi didvyrių žygiai, pasibaigęs pasiaukojimu iki mirties.

Mylėdami teisybę ir tiesą galime būti naudingi visai Bažnyčiai, visam pasauliui, net ateinančioms kartoms. Mūsų geras darbas, kaip jį roje sukelta banga, rieda vis tolyn ir tolyn, net ligi Amžinybės krantų. Gal bus užmiršta, kas tu gerumo bangą sukėlė, gal ir patys jos nebeatpažinsime, nes banguodama ji toliau gis naujas formas. Bet tai nesvarbu. Svarbu, kad viskas būtų gerai padaryta. Uždegus laužus, nušvietus kitiems kelius ir niekieno nepastebimai išnykti - tai gražu ir didinga.

DIEVO MOTINOS KULTAS

Antanas Maceina

MARIJOS GARBINIMAS LIETUVOJE

D štyti šią dieną trečioje apie Šv. Mergelės kultą Lietuvoje, reiškia bandyti su taisyklėmis ir jos graži religinė tradicija nostalgija mintimis persikelti kenčia Lietuvos plotus.

Vaizduoti Dievo Motinos garbinimą per šimtmečius Nemuno šalyje, reiškia prisiminti vairius vietinius lurdus, stebuklingais paveikslais garsias šventoves, akmenyse spaustas Marijos pėdas, tai reiškia pavaikšioti ir po tokias šią dieną trečioje jau apmirštas, bet Lietuvos liaudyje per šimtmečius stebuklingais Marijos paveikslais išgarsius bažnyčias, kaip Ukmergės apskrityje - Gelvonai, Pagiriai, Šimonys, kaip Kazokiškis (šiaurinė Vievio - ant Nerios kranto), Vosyliškis - Lydos apskr., Pivašiai - Alytaus apskrityje. Reikėtų taip pat nepamiršti aplankyti ir tas Dievo Motinos paveikslais žinomas šventoves, kur žmonės per kartas kartas savo skausmus, sielvartus, maldas ir apžadus nešė, būtent Šiaulių apskr. Rozalim, Radviliškis, Raseiniai apskr. - Uģionis, Telšiai apskr. - Tverus, Paėžer, Kretingos apskr. - Kulių, Sduvoje - Seinus ir t.t. Be abėjo, šitos Marijos kulto šventovės nėra iš tolos garsios, kaip Italijoje Loreto, Prancūzijoje - Lurdas, Meksikoje - Gvadalupe, Portugalijoje - Fatima, Vokietijoje - Altottingenas ar lenkų enstochova. Bet ir tose vietinėse šventovėse toliau nepasijudins lietuvis artojas raskavo sau paguodą, darydavo votus, savo giesmes giedodavo, savo vargus išliedavo.

Kalbėti apie Marijos kultą Lietuvoje, reiškia prisiminti pakeltą koplytėlę su Skausmingosios Dievo Motinos statulėmis, reiškia - atkurti anuos religinio uolumo vaizdus, kada seni ir jauni, bažnyčiose ir namuose, per puošnias gegužines pamaldas ir vairius šventi progomis meldavosi Nekaltai Pradėjai. Kas ilgiau gyvena Lietuvos kaime, prisimena, kaip

ten iš anksto padaromi apžadai aplankyti kuri garsi Marijos šventov . Gyvai prieš akis stojasi, kaip iš tolimiausi parapij vykdavo žmon s Marijos garbei didžiuosius atlaidus Šiluvon, Žemai i Kalvarijon, Pažaislin, Aušros Vartus, Trakus, Krekenav .

Koki neišdildom paveiksl iš t dar sveik ir patriarchalini m s kaimo santyki , kai visa šeima per spalio m nes vakarais kalbavo rožan i , kai per Advent važiuodavo anksti rytais tolim keli Rarotas! Turb t ne vienas ia prisimins rašytoj Bili n , kuris yra jautriai spaud s m s atmintin vien tok literat rin Rarot pergyvenim .

Pagaliau, jeigu norime bent kiek pažvelgti Šv . Marijos kult Lietuvoje iš istorin s perspektyvos, reiškia, atsekti nuo seno Jos garbei organizuotas brolijas, aiškintis Jos gausi giesmi kilm ir pradži , tai reikia taip pat apži r ti Jos gausius paveikslus, b tent atkurti Jos istorij .

Beveik dvi ištiesas generacijas Lietuva, kaip ir daugelis Europos krašt , gauna persirgti religini sutem laikus. Kai kam jau rod si, kad tik reikia stipriau spustelti, ir jau silpnai besiblaškanti Lietuvoje Romos tik jimo liepsnel užslopsianti. Bet nuostabu! Ji tik dar skais iau ir stipriau sužib jo! Ji didingai sušvito ant puošni barokini altori prie Šv . Mergel s paveiksl . Atsispyrusi prieš Marijos kult neigus protestantizm , Lietuvos liaudis nat raliai dar labiau akcentavo Jos garb . Pagars jo Aušros Vartai, Trakai, Žemai i Kalvarija. Dar didesniu stiprumu sužib jo Šiluva su savo apsireiškimu, kurio reikšm Lietuvos katalikyb s restauracijos istorijoje dar reikia nuosekliai ir atsid jus tirti.

Nusileiskime žilus laikus prieš 400-500 met . Štai, iš vienos pus s, susiduriame su žiaurios tikrov s faktais, kai apie XVI a. vidur protestantizmas Lietuvon pyl si per visus plyšius. Vaizdžiai nusakoma, kaip pla ioje Žemai i vyskupijoje, Liuterio ir Kalvino mokslui sklindant, tarp pla i mišk masyv tebusios vos 38 parapijos. Vyskupijoje belik vos 7 ištikimi kunigai.

Kai reformacijai sigalint baudžiaunink gyvenimas žymiai blog jo, lietuviai, kaip rodo karaliau iniai dokumentai, savo tik jim keit ne geru noru, bet valdžios prispirti. Martyno Mažvydo laiškas atskleidžia du svarbius faktus: viena - XVI a. vakar Žemai iuose dar visai nebuvo žlugusi katalikyb , nes protestantizmas jos dar nebuvo steng s ir sp j s sugriauti. Antra - nebetur damas savo pamald ir šven i vietoje, žmogelis ieškojo savojo tik jimo kad ir už daugyb s myli , kuri atlaidus žmon s dar iš tolo vykdavo. Ar tai nenuostabu pagaliau kalbant apie Šv . Mergel s kult !

Jau ne kart yra buv s atkreiptas d mesys, jog antr syk Lietuvos valdovams oficialiai pasisakant už Vakar krikš ionyb (pirmasis yra buv s Mindaugas), Lietuva lyg ir buvo tuojuo paženklinta *Marijos žeme*. Ypa krinta akis, kad dalis Vytautui Didžiajam ir Jogailai priskiriam j , t.y. j statyt j bažny i skirtos Šv . Mergel s Marijos garbei. Raseiniai, Betygala, Ariogala, Kaltin nai, Luok , Kražiai, Vidukl , Krekenava, Kelm - yra

Vytauto bažny ios, ir jos tokias senas datas veda iš tradicijos iki šiolei. Panašiai Vytauto kurtomis laiko save Utena, Dubingiai, Perloja, Kernav , Dars niškis, Breslauja, Gardinas, Eišišk s, Šven ionys, jau nekalbant apie Trakus ir Kauno Pranciškon bažny i .

ia matome dom fakt . Didel dalis XV a. Lietuvos bažny i , kaip ir paties Vytauto nuosavoje žem je - Veliuonoje (ten buvo didžiojo kunigaikš io pilis ir dvaras), yra paskirtos Šv . Mergel s Marijos garbei. Kas tre ia vadinam vytautini bažny i savo Patronu turi Šv . Mergel .

Šiaip ar taip, istorin je tradicijoje Marijos kultas yra nuo pat dviej vyskupij suorganizavimo vis labiau rišamas su Vytauto, o ne su kurio kito valdovo vardu. Gal nebuvo pripuolamumas, kad ir savo vainikavimui jis pasirink s vien iš didži j Jos šven i , b tent Gimim , kuris yra mums nuo 1930 m. tap s antr ja Tautos švente. Taip pat yra reikšmingas dalykas, kad žmonė tradicijose yra išlik - ir taip nuo seno istoriškas knygas pateko - jog Vytautas per savo krikšt iš garsaus savo laiko amžininko, Bizantijos imperatoriaus Manuelio II Palaiologos es s gav s Dievo Motinos paveiksl . Tokis pasakojimas apie Madonos paveiksl , kaip autentišk Manuelio dovan Vytautui, pateikiamas dabar Lietuvi Enciklopedijoje. Panašiai rašoma ir apie stebukling j Trak Šv . Mergel s paveiksl , kur visai panašus (greičiausiai jo kopija) buvo nuo seno didžiojo Zaras ežero Asavo salos vienuolyno bažny ioje. Manyta, kad jis kartu su Trak paveikslu Vytauto gautas iš to paties Bizantijos imperatoriaus. Jeigu t pasakojim ir v lesni užrašym šiandien ir nebegalima patikrinti tikinamai autentiškais dokumentais, tai vis tiek yra simptominga, kad vienu ar kitu b du seniausias Šv . Mergel s kultas Lietuvoje yra glaudžiai rišamas su Vytauto Didžiojo, o ne su kurio kito valdovo vardu.

Jeigu eil bažny i buvo pasirinkusios savo Patronu Šv . Mergel Marij bei Jos savybes, tai altoriuose tur jo atsirasti ir paveiksl , kurie kai kur gijo gars stebukling j . O Marijos paveiksl istorija Lietuvoje tikrai n ra paprasta. Per visoki negand metus paveikslai b davo paslepiami, kitur išvežami, restauruojami, perdirbami, iš naujo apdedami sidabro bei skardos votais ir t. t. Kiekvienas j turi savo istorij , savo keliones ir saugojimus anais neramiais laikais.

1602-1603 metais Vilniuje siaut epidemijos, o prie ano meto silpn higienini s lyg limpamos ligos buvo didel rykšt . Tada buvo iš Vilniaus Trakus suorganizuota didžiul procesija pas maloning j Dievo Motin Trakuose. Toki procesij v liau iš sostin s prie stebuklingojo paveikslo yra ne kart vyk , ir apie tas procesijas yra nemaža šaltini . Ši buvo pati pirmoji. Vadinasi, jau XVII a. pradžioje Trak paveikslas Lietuvoje buvo pla iai žinomas.

Jeigu nor tume tiksliai išaiškinti ir kilm , ir chronologij tokio nuo seno stebuklingojo Krekenavos Šv . Mergel s su K dikiu paveikslo, taip pat b t ne mažiau sunku.

Pirmojo didžiojo karo metu pagyven s Krekenavoje, ten iš arti pamat s nepaprast žmoni maldingum prie tenykš io Madonos paveikslo, m s Maironis apie j eiliavo:

*Tu stebuklais gars jus,
Vilt Tavimi pad jus...
Gelb k žmog nelaiming
Savo globa stebuklinga,
Motina Dangaus!
Tu Krekenavos paveiksle žinoma pla iai,
Kad stebuklais trauki žmones iš ugnies sta iai...*

Paprastai nuo XVII a. vidurio labiausiai mums žinomos šventov s yra Trakai, Šiluva, Aušros Vartai ir Žemai i Kalvarija.

Žinom j Šiluvos apsiereiškimo stebukl (Šv . Mergel pasirodžiusi pie-menims!) yra jau smulkiai apraš s 1848 m. Valan ius savo vyskupyst s istorijoje, kaip vykus XVII a. pradžioje. Dar 100 met prieš tai, vadinasi, 1758 m. Žemai i vysk. Antanas Tiškevi ius savo reliacijosje Romon yra platokai min j s stebukling Šiluvos paveikslo gars . Jis pažym jo ir tai, kad aklas 100-metis senelis nurod s viet , kur pieštas drob je paveikslas (Šv . Mergel su K dik liu rankose) buvo surastas, aišku, jau mišku ap-augusioje vietoje.

Šiluva, kuri iš tradicijos žinoma stebuklingo paveikslo istorija ir apsi-reiškimu, paprastai mums teminima nuo XVII a. pirmo ketvir io, buvo jau garsi ir prieš ger pusšimt met , t. y. pirmoje XVI a. pus je. J j keliau-davo žmon s iš gana tolim parapij , lankydamo dar lik katalikai nuo paties Nemuno krant . Jie keliaudavo Šv . Mergel s švent dar apie 1550 metus, t. y. kaip tik tada, kai, atrodyt , Lietuvoje patvino pati di-džiausioji protestantizmo banga.

Šalia Šiluvos Madonos, be abejo, žymiausias šiuo atžvilgiu religinis Lietuvos centras nuo XVII a. buvo Vilniaus Aušros Vartai. J pradžia, nors ir katalik , ir sta iatiki nuo XIX a. vidurio iki šiol tiek daug rašyta, n ra dar pilnai išaiškinta.

Mums yra garb , kad garsusis meno šedeveras - Pažaislio vienuolynas su jo stebukling ja Madona - yra rad savo tyrin toj meno istorik s Kairi kštyt s-Jacinien s asmenyje. Apie an stebukling j Madon , kuri Soviet Rusija 1928 m. pavasar gr žino, meno istorik žino, kad ji 1661 m. paties popiežiaus Aleksandro VII buvo padovanota vienuolyno steig jui Kristupui Zigmantui Pacui. Šitas liaudies vadinamas *Kamenduli Dievo Motinos* paveikslas, nuo sen laik buvo didel vienuolyno šventenyb , ir Ji garbino visi krašto tikintieji. Kai po 1831 m. sukilimo Pažaislio kamen-duliai buvo uždaryti ir ten kurdinti sta iatikiai vienuoliai, stebuklingas Paveikslas buvo žmoni garbinamas ir toliau. Garsi ia buvo *Marijos Ap-lankymo švent* - liepos 2 (bažny ios titulas). Iš apylinki suplaukdavo žmo-m minios. Nuo 1893 m. stebuklingas paveikslas geguž s m nes buvo

nešamas Kaunan, o liepos 2 d., švent s išvakar se, iškilmingoje procesi-
joje gr žinamas vienuolynan.

1981 m. geguž s m nes , kai Šv. Kazimiero kolegijos koply ioje Romoje
buvo minima Lietuvos Krikšto 700 m. jubiliejus, keturi tremtyje gyvenan-
tys Lietuvos vyskupai paaukojo lietuvi taut Šv . Marijos Širdžiai. Gany-
tojiškame vyskup laiške yra parašyta:

*Savo T vyn Lietuv mes irgi vadiname Marijos žeme. Ir tai d l to,
kad lietuviai myli, garbina Dievo Motin ir visaip reiškia Jai pagar-
b . Marijos žem ji yra, nes jau 1656 m. Lietuva buvo jos anuome-
tinio valdovo iškilmingai paaukota Dievo Motinai.*

Iš ties , kai Lietuv -Lenkij tada niokojo fanatiškai nirtusi protestan-
t šved kareivi pulkai, o rytin jos dal siaub visk naikinan i rus
b riai, karalius Jonas Kazimieras Lvove 1656 04 01 jaudinan ioje iškilm je,
kuri daugeliui trauk ašaras iš širdži , paved save ir Lietuv -Lenkij Šv .
Mergel s globai, paskelbdamas J vis savo valdom žemi Patrone.

Šitas pasiaukojimas ir Šv . Mergel s padarymas valstyb s Glob ja bu-
vo didelis moralinis ginklas. Jis dav tam karui tautos sukilimo prieš
svetimitikus - jungo neš jus ir persekiotojus - charakter . Švedams m ,
ypa po garsiojo enstochovos apgynimo, nebesisekti. 1660 m. Olyvoje jie
padar taik . Nelaim s baig si - buvo sudarytos paliaubos ir su rusais.

*Kaip po didži j XVII a. vidurio nelaimi Šv . Marijos kultas Lie-
tuvoje sužib jo nauja šviesa, taip v l aš vaizduojuos, jog ateis
laikas, kada v l keliai ir vieškeliai tur s b ti patvin , ir jais plauks
per Marijos Aplankym visa Vakar Lietuva Žemai i Kalvarij ,
per Dangun mim v l lankys Pažaisl , per Užgimim - Šiluv ,
Trakus, Aušros Vartus ir t. t. Šituoju atžvilgiu m soji istorija juk
kartojasi su domiu panašumu. Ir šiandien lietuvis, kaip prieš tris
šimtus met prad j s, turi ir toliau maldauti:*

*Usztarik Panna szwentoms maldoms tawa
Mus neapl yski, glausk po sparnu sawa.*

(Iš kn. *Didžioji pad j ja*)

Vynmedžio Šakel

SOPULINGAJAI MOTINAI

Motina S naus Aukš iausio,

Skausm j ra Tu lyd jai

S n savo mylimiausi

Mirt ant kryžiaus Atpirk ju.

Tu po kryžiumi stov jai,

Su Juo merd jai - kent jai,

Sk sdama S naus skausmuos

Visa Jo Širdies liepsnos...

Meil S naus Visagal
 Mato Tavo meil s gali , -
 Kaip save Tau duoda žmones,
 Kelki, puošk visus malone...
 Su S num mirties kankyn j,
 Skausmo ietimi kr tin j,
 Už mus melsti nepaliauki, -
 Jj myl t visus patrauki. *Amen.*

MINTYS SUSIM STYMUI

JUK IR TASAI BUVO SU JUO

Visais laikais ir visiems žmonėms tik jimas daug duoda, bet daug ir pareikalauja. Nepigia kaina mes turime j ir šiandien išpirkti. Iš tikin io šiandien labai daug reikalaujama: jam reikia daug dr sos, ištverm s ir labai daug meil s. Šiandien tikin iam nepavedami aukšti postai, nesuteikiami pasižym jimo ženklai, jam visada skiriama paskutin vieta. Neretai ant jo pe i kraunama šmeižto ir pasity iojimo našta. Savo švies ideal jis turi nešti akmenuotu ir skaudžiu keliu.

Juk ir tasai buvo su Juo, - šie žodžiai buvo pasakyti prieš 2000-me ius. Ta iau ir n dien jie turi t pa i prasm . Jie skamba kaip didžiausias nuosmerkis. Jeigu eini su Juo, prieš tave užsivers visoki galimybi ir bet kokios karjeros durys.

Kad ir kaip b t sunku - dr siai eik su Juo. Jei nori skleisti gerumo ir meil s pavyzd , gyvenk pilnutin krikš ionies gyvenim .

Lengvatikiai, kod l j s abejojate?

Audros ir v jai, baim ir vargas, kent jimai ir mirtis, atsiskyrimas ir užmarštis - visa tai kankina žmog be paliovos. Tiek daug baim s, nes mes nenuleidžiame inkaro Amžinyb s uoste. Mes taip bijome mirties, nes per mažai mylime T , kuris nugal jo kan i ir mirt . Tiek daug abejoni , nes neprašome paaiškinimo To, kuris visk žino. Tiek daug klausim , nes mes savo širdyje neturime to vienintelio ir svarbiausio atsakymo.

Tiek daug nevilties, nes mes pamirštame, kad turime T v danguje.

Tik jimo galia ir stipryb

J s visi, kurie tikite manimi, - mano globa tegul suteikia jums ramyb . Mano r pestingumas tegul atpalaiduoja jus nuo r pes i .

Ateikite pas mane visi su savo nuod m mis ir r pes iais, su savo klausimais ir skundais, su savo abejon mis ir tik jimu. Atsineškite pas mane vis savo skausm . Atsineškite pas mane taip pat visa, k gražaus ir puikaus turi žem . Atsineškite savo taurias mintis. Atsineškite šird ,

kurioje neb ra egoizmo. Atsineškite didžius sumanymus bei troškimus, kurie pakelia siel nuo žem s.

Ateikite pas mane visi su papras iausiomis kasdienyb s smulkmenomis. Ateikite pas mane visi su tuo, kas jus slegia ir džiugina...

Consolatrix afflictorum - Nuli dusi j Paguoda

Nors žem je b tum visiškai vienišas, nors ia netur tum n vieno artimo žmogaus, n vieno, su kuriuo gal tum nuoširdžiai bendrauti, vis tiek nesi vienišas. Mylinti Motinos Širdis nuolat budi. Negali b ti didesn s laim s už t jausm , kai žinai, kad kiekvienu sunkiausiu momentu gal si savo nedalia pasisk sti motiniškai širdžiai. Nors ir visos žem s viltys sudužt , nors ir visi bi iuliai tave palikt , - visada gali ištiesti savo rankas mylin i Motin , ir iš dangaus nusileis paguoda. Kur didžiausias skausmas, ten ar iausiai Marijos paguoda.

Visada pasitik k Marijos gerumu ir Jos motiniška globa. Maldauk, kad ji saugot pavojuinguose žem s keliuose ir nuvest T vo Namus.

Jis pažvelg save...

Evangelija šiuos žodžius sako apie s n palaid n . Nuo to momento, kai jis susim st apie savo siel , - ženg pirm j atsivertimo žingsn ir taip prad jo didži j kelion T vo namus.

Kas giliai m sto, tas teisingai vertina daiktus, t.y. priskiria jiems toki vert , koki jie iš tikr j turi. Nei daugiau, nei mažiau. Kas žvelgia savo vid , tas pajunta nerim , nepasitenkinim savimi ir ima ilg tis tobulumo. Jo nepatenkina išoriniai sp džiai, margaspalv s pramogos ir garsus trimtavimas. Jis veržiasi vidin tyl ir amžin j meil . Per vis amži ilgat patys didieji žmon s prad jo tobulinimosi keli nuo savo vidaus. Mikelandželas Buonarotis sak , kad yra du k rybos keliai: *galima nukreipti savo veikl medžiag ir kv pti jai gyvyb ir galima sukurti iš sav s asmenyb .* Pastarasis kelias yra svarbesnis. Daug didesnis menininkas yra tas, kuris iš sav s sukuria asmenyb , negu tas, kuris sukuria kok šedevr .

Tragiškas yra toksai b vis, kai pasidarai tik savo buities vergas ir sunkios egzistencijos lažininkas, kai mintys nepakyla aukš iau ir nepermelkia sielos. Didžiausias skurdas, kai paniekini sielos gali ir neieškai kelio, kuris išvest pro skurdaus laiko vartus, apraizgytus kasdienyb s vijokli . Vidin tuštuma, kitaip tariant, sielos praradimas - tai m s amžiaus tragedija. Žmogus, aistringai siekdamas geresni gyvenimo s - lyg , užmiršo siel , savo dvasin pasaul . Jis paneig savo substancij . Kokie bever iai pasirodo laim jimai, kai juos palygini su sielos nuostoliais!

Puosel k savyje amžin j vertybi ilges . Saugok nuo šurkš ios kasdienyb s savo dvasin substancij . Pakelk savo žvilgsn aukštumas. Atsigr žk gaivanant šaltin . M stymu pasverk savo buitinius r pes ius ir palygink juos su amžinosiomis vertyb mis. Palygink materialini ir dvasini vertybi santyk .

„Iš gyvenimo triukšmo ateik švent savo širdies tyl " (Šileris)

Šiandien mes esame paskend vairiuose dalykuose ir pasin r darbuose. Be paliovos skubame, b game. Kova d l pragyvenimo, d l geresnio b - vio, d l karjeros pasidar gyvenimo centras. Gr sminga technika užgožia dvasin žmogaus prad . Mašin gausmas nuslopina tylos skambes . Praktinio gyvenimo painiavos užkerta kelius rami ir tyli širdies karalyst .

Širdies tyla teb nie tavo prieb ga. Didžiausio skausmo momentais ateik ia pasisemti ištvėrm s ir j gos, giedros ir džiaugsmo, meil s ir humanizmo. Tik tyloje gali pasverti savo idealus ir klaidas bei nuopoulius, gali ramiai perkainoti visus savo poelgius ir darbus. Pro šiokiadieni triukšm ateik savo sielos tyl : giliu m stymu pažvelk save ir iš savo darbo ir tri so, svajoni ir troškim , vilties ir džiaugsmo, kan ios ir skausmo - sukurk harmoning mald .

„Baisiausia, kad per visus katorgos metus n karto, n vienos valand l s negauni pab ti vienas“ (Dostojevskis)

Galima pakelti bet kokius sunkumus, išk sti didžiausius nepritekliaus, kad tik bent valand l gal tum pab ti su savimi, kad vienatv s ramyb je pajustum palaimos spinduliavim , kad pamirštum laik ir skub jim , šiokiadienius ir darb .

Sunku atsipl štii nuo negailestingai greitos laiko t km s. Ta iau visur galima surasti valand l laiko, kad pab tum tik su savimi. Didžiausiame triukšme ir žmoni minioje - pasilik vienas su savimi. Vakaro tyloje pažvelk savo šird , ir tasai žvilgsnis nušluostys dienos dulkes, papildys visus neužbaigtus darbus ir neišsipildžiusius troškimus.

Pasigail k t , kurie negali ar nemoka b ti su savimi, kuri visa b tyb išsibarsto šiokiadieniuose.

Dienos darbai atima tiek daug dvasini ir fizini j g .

M stingas susitelkimas vakaro tyloje sustiprina, tyrina ir v l sukaupia visa tai, k dienos metu prarandame (K. Giobris, Friburgo arkivyskupas).

Kasdienyb ardo dvasin gyvenim . Išor s triukšmas skverbiasi širdies tyl . Tempas ir skuba tarsi vampyras graužia siel . Malonum ir pramog ieškojimas suvaro žmones pob vius ir pasilinksminimus, kitaip tariant, b rius, mini . O minioje n ra ramyb s ir susitelkimo. ia negalima pažvelgti save. Pob viai, pasilinksminimai ir vairios pramogos yra rengiamos tam, kad žmogus pab gt nuo sav s, kad jam nereikt b ti su savimi.

Tas pats arkivyskupas sako:

Jeigu nerandi laiko susim stymui, tada pask sti daiktuose, pamiršti savo esm . Tu iškeli praeinamum virš Amžinyb s. Tigr j laim aukoji mirazams, kurie ne tik nepatenkina tav s, bet netgi užnuodija vis tavo gyvenim . Kai žmogus pask sta daikt pasaulyje ir išor s triukšme, kai tikisi surasti laim pramogose, malonumuose, jis sukuria tik savo gyvenimo tragedij .

B kime sekmadienio vaikai (Vokiečių liaudies posakis)

Šiais žodžiais norima pasakyti, kad sekmadieniais reikia būti žmonėmis. Šiokiadieniais mes dažnai būname kaip priveržtos veržlės, kaip robotai. Kasdienyb savo migla pridengia ir svajones, ir dvasios proveržius, ir sielos ilgesį. Daug kas bando išsiblaškyti, ieškodami džiaugsmo pobuviuose arba pasilinksminimuose, tačiau čia neranda šventadienio džiaugsmo. Dažniausiai randa tik nusivylimo kartelę. Visuotinė tiesa moko, kad sekmadienį reikia ateiti savo širdies tyli. Sekmadienį reikia pabūti savimi.

Rašytojas Aleksandras Solženicynas sako, jog

sekmadienis yra skirtas tam, kad žmogus nepavirstų gyvuliu.

B kime sekmadienio žmonai!

Kiekvienas mūsų žodis tebėra nie teisingas.

Kiekviena mūsų mintis tebėra nie tikra.

Kiekvienas jausmas tebėra nie tyras.

Kiekvienas darbas tebėra nie užbaigtas.

Nereikia kokio didelio dalyko - reikia tikro.

(Parengė K. [Felicija Kasputytė])

KRIKŠTONYB S IŠUGDYTOS MOTERYS

KALKUTOS ANGELAS

1976 m. rugpjūčio 3 d., tarptautinio *Eucharistinio kongreso* dienomis, Filadelfijoje (JAV) vykusiamame kovos su badu simpoziume dalyvavo 15 000 žmonių. Mirtinoje tyloje pasirodė neaukšta moteris, nugairintu valstietišku veidu, apsigobusi baltu mėlsvais krašteliu, ant pečių susegtu mažu kryželiu. Ji ištarė paprastus žodžius: *Atiduokite vargšantiems ne tik tai, kas jums lieka, duokite jiems savo širdį...* Tai buvo Motina Teresė, *Gailėtingosios Meilės seserų misionierių* kongregacijos, variausi institucijų vargingiausiems iš vargingiausių tinklo steigėja, daugelio premijų laureatė (1979 m. ji gavo ir Nobelio Taikos premiją).

Motina Teresė gimė 1910 m. Skoplėje (Makedonija), bakaljūnų šeimoje. Jaunystėje svajojo tapti misioniere. Stojė Loreto Šv. Mergelės vienuolyn Kalkutoje (Indija). Po noviciato diktografij Šv. Mergelės Marijos kolegdžėje, kuriame mokėsi turtingoje šeimoje mergaitės. Žadėdama pasirinkti Teresės vardą - Lizj Teresės garbei. Šiame vienuolyne ji išbuvo nuo 1929 iki 1948 metų, pastaruosius trejus metus - kaip mokyklos vadovė.

Kalkuta, Džavacharlalo Neru žodžiais tariant, *miestas košmaras*, kurio gatvėse nakvojama šimtai tūkstančių benamių. Ryt sunkvežimiai surenka lavonus. Argi tai matydama Motina Teresė galėjo gyventi ramiai, be rūpesčių gyvenimui? Ji prašo popiežiaus Pijaus XII leidimo palikti kongregaciją. Už keturias rupijas ji nusiperka baltos medvilnės šarą su trimis lynomis juostelėmis ir eina mokytis slaugos pas medicinos seseris. Ji

r pinasi beglobiais ir vargš vaikais, atidaro jiems mokykl po atviru dangumi.

Vien dien , - pasakoja Motina Teres , - radau gatv je mirštan i moter , skruzdži ir žiurki apgraužt . Nuvežiau j ligonin , bet ten atsisak priimti . Pareiškiau neišeisianti , kol jos nepriims . Moter pri m . Paskui nu jau municipalitet reikalauti vietos , kur gal iau priglauti mirštan ius , nes j kasdien rasdavau gatv se . Man atidav nenaudojam Kali šventykl .

Taip atsirado namai mirštantiems, *mirykla*. Bet k gali viena moteris prieš tiek vargo?..

Vien dien , 1950-aisiais, pas j at jo jos vyriausia mokin iš turtin-gos bengal šeimos. *Noriu gyventi su jumis*, - pasak ji ir pasirinko sau vard Agn , kur Motina Teres tur jo pasaulyje. Prie jos prisijung ir kitos vyresn s mokin s. Greitai susidar 12-os mergai i b relis. Prie trij vie-nuolini žad jos prijung ketvirt : *veltui tarnauti vargšams*. Taip gim naujoji kongregacija - *Gailestingosios Meil s seserys misionier s*.

Pirmiausia jos susir pino mirštan iaisiais. Didel je mirties deiv s Kali šventyklos sal je buvo ištiesti guoliai, kuriuos guldomi gyvi skeletai, surankioti nuo šaligatvi . Motiniškos rankos nuvalo purv , perriša žaiz-das, išvaiko muses, apži ri iššišovusius kaulus, pila burn šlakel pie-no. B tyb s, kurios nepatyr nieko, išskyrus kan i ir vienatv , pamato maloni šypsen , pajunta šveln prisilietim , išgirsta meil žod . Per 20 met j surinkta 40 000. Daugelis miršta po valandos kitos, bet ne gat-v je, ne praevi akivaizdoje, o lovoje, matydami ties savimi palinkus mylint veid : *gyven kaip gyvuliai, jie miršta kaip žmon s*.

Kitas gyvenimo kraštutinumai - pamestinukai vaikai. Jiems Motina Teres atidaro didelius vaik namus - Kalkutos centr . Kasdien ia pri-imama po 5 ar 6 vaikus, t v paliktus ligonin se, stotyse, net šiukšli d ž se iš nevilties, kad negali išmaitinti. Mažyliai per kelet savai i sustipr ja, kai kurie v liau kurdinami ind ar svetimšali šeimose, kitus Motina Teres aukl ja savo mokyklose. Ji niekada neatsisako n vieno vaiko. Kiekviena žmogiška b tyb , kad ir kokia maža ji b t , šventa jos akyse.

N vieno žmogaus ranka, - sako ji, - neturi teis s pakilti prieš gyvyb , nes gyvyb ateina iš Dievo. Turtingos šalys, kurios leidžia abortus, yra vis vargingiausios.

Perpildytoje Moriso saloje Motina Teres kuria nat ralaus gimim re-guliuavimo centr , kuriame dirba gydytojai F. ir M. Gr jai. Šeimos akcijos d ka per 6 metus gimim saloje sumaž jo nuo 39,3 iki 26,7 t kstan iui gyventoj . Toki centr dabar pasaulyje yra jau 60.

Indijoje Motina Teres negal jo nesutikti raupsuot j : j ten yra apie 3 milijonus. Jie išvaromi iš nam , atleidžiami iš darbo, nors b t buv aukštos kilm s, tur j labai atsakingas vietas. Kalkutoje, 34 ha plote,

jiems atidaryta valstybė - ramybės miestas su sodais, mokyklomis, reabilitacijos dirbtuvimis.

Mes norime tarnauti visur, kur yra vargšai... Motinos Teresės akcija seniai peržengė Indijos sienas ir pasklido visame pasaulyje. Kongregacijos biure esantis rašas liudija jos darbus. Štai jie: 70 mokyklų, kurios turi 6219 mokinių; 340 kilnojama nemokama ambulatorij, kurios aprūpina 4,5 milijono sergančių; 75 ligoninės raupsuotiesiems; 30 namų vaikams; 37 miryklos.

1950 m. *Gailestingosios Meilės misionierių* kongregaciją sudarė 12 seserų, o 1976 m. ji turėjo 1140 seserų, 316 novicų ir 196 postulantės. Motina Teresė mano, kad jeigu neateina pašaukim, tai šeimose ir religiniame gyvenime yra per daug turtų ir patogumų.

1963 m. Motinos Teresės pradėtas darbas sujungė *Gailestingumo broliams misionieriams*, kuriuos kūrė australas Jozefas Endrius. Be to, Motina Teresė savo kongregacijoje kūrė kontempliatyvišką - *Žodžio seseris*.

Motina Teresė sako:

Kas tarnauja vargšams, tarnauja Dievui.

Kiekvieną dieną ji kalba maldelę:

Kenčiantis Jėzau, leisk matyti Tave kasdien tuose, kurie serga, ir tarnauti Tau juos slaugant.

Ji tarsi pritaria Jėzaus žodžius:

Aš buvau išalkęs ne tik duonos, - ramybės. Aš buvau išrengtas ne tik iš rėbų, bet ir iš žmogaus didingumo. Aš neturėjau ne tik pastogės, bet ir širdžių, kuriuos mane priimt.

Nuolat gyvendama šia sėkmingo paslaptimi, ji skelbia:

Savo rankas, savo akis, savo širdis atiduodame Kristaus dispozicijai.

Kai jos klausia, ar minios nelaimingų neatima jos drusos, ji atsako:

Man nerūpi minios, aš visada rūpinuosi vienu žmogumi. Nors pagalbos darbas yra kolektyvinis, bet meilė individuali... Kiekvienas asmuo man yra pasaulio unikumas.

Pasak Motinos Teresės,

didžiausias skurdas yra meilės trūkumas... Skaudžiausia liga - ne raupsai ar tuberkuliozė, bet pojūtis, kad trūksta meilės, kad ji apneigta. Tos ligos neišvengia turtingosios šalys.

Gailestingosios Meilės seserys neturtingos (*Kad suprastume vargšus, turime gyventi kaip jie*). Du sariai, pora sandalų, paprastas iužinys ir pora paklodžių - tai ji turtas. Keliaudamos jos pasiima susuktą iužiną, o likusius daiktus susideda kibiras. Visiškai pasitik dama Tuo, kuris maitina mažiausią žvirblį, Motina Teresė pačiu laiku gauna to, ko trūksta.

Gailestingosios Meilės seserys misionierės palaiko platų savitarpio pagalbos tinklą, kuris apima 52 šalis. Motinos Teresės meilė apima visus, visose būtybėse ji atskleidžia broliškumą ir dvasingumo jausmus.

Atstumian iuose k nuose, deformatuose veiduose, p van i audini ma-
s je ji atranda kažk pasl pta, kas iškelia žmogiškumo vert .

Lašelis skurdo vandenynė, - taip b t galima pavadinti Motinos Teresės darb . Ta iau tas *lašelis* b tinas. Tiesa, jis neatstoja kovos d l socialinio teisingumo ar raidos plan , bet tai yra ženklas, pavyzdys, kreipimasis: kiekvienas žmogus yra mano brolis - kuo galiu pad ti?

IŠ MOTINOS TERES S MIN I

<...> Kad meil b t tikra, pirmiausia ji turi b ti skirta artimui. Šita meil veda mane prie meil s Dievui. M s seserys, broliai ir bendradarbiai visame pasaulyje stengiasi daryti kaip tik tai: darbais liudyti Dievo meil . Tai pajuntame kiekvienas, bendraudamas su paiais vargingiausiais. Jiems reikia m s rank , kad jiems pad t , ir m s širdži , kad juos myl t .

<...> Kaip atskirti tuos, kurie yra apleisti? Gal tai mes patys? O gal m s kaimynas? Galb t tai aklasis, kuris b t laimingas, jeigu paskaitytume jam žurnal ... Galb t tai turtuolis, kurio niekas nelanko. Jis turi daugyb turt , bet neturi jokio žmogaus nuoširdžiai pabendrauti. Tai žmon s, kuriuos mes turime pažinti. Pažin išmoksime juos myl ti, o myl ti - tai reiškia pad ti.

<...> Meil turi b ti tikra. Meil tikra tada, kai galima atvirai kalb ti, kai si lomasi pad ti, kai mokomasi jautrumo kitam. Tai reiškia sakyti artimui: „Tu esi“.

<...> Kiekvienas žmogus turi teis minimalias g rybes, kad jaust si saugus, ta iau dar labiau - teisingum , tobul jim . Kiekvienas žmogus turi teis b ti nepakartojamas.

<...> Meil priima visk ir duoda visk .

<...> Mes turime kent ti su Kristumi, tod l norime dalytis vargš kania. Kongregacija nunyks, jeigu seserys nesijungs su Kristumi Jo kan ioje.

<...> Niekada neprašiau sidabro. Aš noriu tarnauti vargšams iš meil s Dievui. Aš noriu, kad vargšai gaut veltui tai, k turtingieji sigyja už pinigus.

<...> Man rodos, kad didžiausia šiuolaikinio pasaulio problema yra skurdas, nes jis yra kan ios ir nepakeliamo darbo priežastis.

<...> Kan ia pati savaime yra niekis, o kan ia, suvienyta su Kristaus kan ia, yra nuostabiausia, gražiausia dovana: meil s dovana ir ženklas, nes Dievas, atiduodamas savo S n , parod , kaip myli pasaul . Taip pat Jis parod , kad didžiausia dovana yra meil .

IŠ LAIŠK SESERIMS

<...> Darbas be meil s yra vergija.

<...> B kite ištikimos mažuose dalykuose, nes ia slypi j s j ga. Gerajam Dievui nieko n ra maž, nes Jis yra didelis, o mes tokios mažos!

Tod l Jis nusižemina ir pasiima kan i , kad parodyt savo meil mums.

<...> Nemanykite, jog meil , kad b t tikra, turi reikštis ypatingai.

<...> Mes stokojame nuolatin s nenutr kstamos meil s. Kaip dega lempa? - Lašant mažiems aliejaus lašeliams. Jei aliejus išsekt , šviesa užgest .

Mano vaikai, kas yra tas aliejus, tie lašai m s lemposje? Tai maži dalykai, su kuriais susiduriame gyvenimo kasdienyb je: ištikimyb , punktualumas, geri žodžiai, mintys apie kitus, m s b das tyl ti, matyti, kalb ti ir veikti. Štai tikrieji meil s lašeliai, kurie uždega m s religin gyvenim gyva ugnimi.

<...> Neieškokite J zaus tolyb se. Jo ten n ra. Jis gyvena mumyse.

<...> B kite malonios ir kupinos gailėstingumo, kad kiekvienas, at- j s pas jus, visada išeit geresnis ir laimingesnis. B kite gyvas Dievo gerumas šypsenoje, gerumas maloniame pasisveikinime. Vargš landyn - se esame Dievo gerumo spinduliai.

<...> Vaikams, vargšams, visiems ken iantiems ir vienišiams visada tur kime džiaugsming šypsen . Aukokime jiems ne tik savo glob , bet ir savo šird .

(Iš pranc z k. pareng *Ramun Palaukyt* [Al Po iulpait])

SKAITYTOJ MINTYS

[Jonas Ambraziejus]

IŠ DIENORAŠ IO

(1974)

Pakriko m s mintys, išklydo jausmai,

Žmogus žmogaus nesupranta,

Ir daužo šventovi vitražus

Su ž l j vaikai,

Ir drabsto purvais paveld t mant .

(V. Mykolaitis-Putinas).

Neseniai sužinojau, kad nakt iš spalio 13-osios 14- j nežinomi vagys pagrob „Krekenavos Mairon“. Bailia vagyste baig si vienas iš t kstan i susir mim , regima forma iliustruojan i t didži j kov , ap musi vis Lietuv , visus jos žmones, nepaisant - nori jie to ar nenori. Tie, kurie laiko save nedalyvaujaniais toje kovoje, kuri nejaudina bažny ios pavertimas sand liu, kino teatru ar sporto sale, iš tikr j j irgi sitraukia, nes savo abejingumu taip pat kažk teigia.

Važin damas po Lietuv didesni ar mažesni vandalizmo p dsak surandi visuose jos kampeliuose. Man šiuo atžvilgiu labai strigo Varniai -

pirmoji Žemaitijos vyskup sostin . (Po Lietuv važin jau naudodamasis Maskvoje išleista turistine schema. Varniai joje taip trumpai pristatyti: *Varniai - kostiol XVI-XVII veka,- kostiol 1719 god.*) Išlip s iš autobuso tuoj pastebi vien iš min t bažny i . Bažny ia medin , domi visais atžvilgiais. Kad ji neveikianti, matyti iš tolo. Pri j s ar iau, pamatai daugiau. Pasirodo, bažny i pasidalij du „savininkai“: vienoje pus je sik rusi bald parduotuv , o kitoje - nukainot preki (?!) parduotuv . Einu veikian i bažny i . Ji uždaryta. Klebonas po avarijos guli ligonin je.

Pasidair s aplinkui, užkalbinau ant suolo s din i malonaus veido senut . Nepajutau, kaip bekalbant pra jo visa valanda. Mano pašnekov - berašt , per 80 met , nes dar prisimena Kraži skerdynes (gimusi Kražiuose). Ji aprod žymesnes Varni vietas. Pirmiausia nuved prie netoli bažny ios esan ios kopyt l s su nežinomo (o gal ir žinomo) liaudies menininko Dievo Motinos skulpt ra ir papasakojo, jog prieš kelerius metus kažkoks išgama nakt j pagrob ir „pakor “ medyje. Dabar ji v l savo vietoje. Prie kopyt l s pritvirtinta lentel , skelbianti, jog šis liaudies paminklas saugomas valstyb s. (K pad s veidmainiškas figos lapelis *saugomas valstyb s*, jei savo paminkl negerbs, nemyl s, o kartu ir nesaugos patys žmon s?!) Parod ir apdaužyt postament , ant kurio kitados stov jo Valan iaus biustas: j prieš kelerius metus pagrob nežinomi asmenys (?!). Milicija atseit kaltinink ieškojo, bet nerado.

Ne per seniausiai „Komjaunimo tiesoje“ perskai iau straipsn „Gyvos skulpt ros ir gipsiniai žmon s“. Gipsiniais autorius vadino žmones, d l kuri buvo geležin mis grotomis aptvertos Vilniaus Paveiksl galerijos skulpt ros, saugant jas nuo vandal , besismaginan i j daužymu. Atrodo, autoriaus skausmas ir pasipiktinimas tikri, einantys iš širdies, bet...

Paž stu tok Jon , apie kur pasakojama, kad sudegus jo gimtajam namui jis sielvirtavo tik nauj aulini bat , neseniai gaut darboviet je. B tent tok Jon man panašus atrodo straipsnio apie gipsinius žmones autorius. Jis rašo apie išniekint Paveiksl galerij , bet nesupranta arba dedasi nesuprant s, jog *paveiksl galerija* (netgi šio pavadinimo vartojimas) yra Katedros išniekinimas.

Piktintis nieko šviesaus gyvenime nema usiais pienburniais, išniekinusiais jau išniekintos šventov s detales, ir nepasteb ti visos šventov s išniekinimo - maž mažiausiai dvasinis aklumas. Nemažai esu mat s bažny i - tiek veikian i , tiek uždaryt - ir turiu pasakyti, nesu mat s toki užraš , koki buvo pilna ant Kauno bažny ios, dabar kino teatro „Santaka“. Blogas pavyzdys užkre iamas. Ypa jei jis remiasi valstyb s autoritetu.

PALAIMINTI, KURIE PERSEKIOJAMI D L TEISYB S

(Iš kalinio laiško)

<...> J s praš te, kad daugiau parašy iau apie save, apie savo darb , veikl , k ryb .

Apie save... Be Jo man s visai n ra. Aš esu be vardo, be pavard s, be praeities, d l kurios dažnai sielvartauju ir džiaugiuosi, be ateities, apie kuri slaptai svajoju. <...> Ne prieš , tik Jo paties gailestingumo aš buvau padarytas tik skeveldra, tik vergu, kvie ian iu Jo Amžinyb , neturin iu savojo gyvenimo, kuris Dievo vaik dalia džiaugiasi.

Mano darbas... Pusantr met išrinkin jau akmenis iš angli . Tai buvo vienodi metai, kaip Rožan iaus malda. Kilnodamas lengvesnius ir sunkesnius akmenis, lyg maldos karol lius, išgyvenau visas Rožan iaus paslaptis - nuo Apreiškimo, kai siži r j s Marij , lyg ekstaz je laukiau Mesijo ir Jo karalyst s at jimo; kai Jis pagaliau at jo su kryžiumi, labai kent damas ir pasaulio parblokštas, sustojo mano broli sielose; kai jos ramino J ir troško Jo žaizdas pasiimti sau.

Apie Jo karalyst s pergal kalb jau per šiuos pusantr met bendro vargo broliams - lietuviškai, rusiškai ir net japoniškai. Dabar kelintas m nuo guliu žem s nasruose. Iš viršaus ir iš apa ios verkiantys žem s gelmi upeliai trykšta aplinkui, lyg katakomb žvak s mirksi dirbanti broli žiburiai. Kiek ia daug nežinom kap , kiek kraujo, prakaito ia pralieta! Ir, deja, ia niekas nesimeldžia, kaip meldavosi Romos požemiuose Išganytojo išvaduotieji vergai. ia prakeikimo karalyst , žiaurumo triumfas, pasmerkt j amžina naktis... ia aš tyliu, kaip nusigand s vaikas, glaudžiuosi prie savo Vado, einan io ramiai su kryžiumi.

Dabartin mano darboviet kaip veidrodis, atspindintis žmog visame jo nuogume. Dieve, koks skurdus yra žmogus ir visos jo pastangos, kai jis nusigr žia nuo Tav s!

<...> J zau, pasigail k man s ir mano broli šiame skurde.

<...> Klausiate, ar aš galiu aukoti šv. Mišias, gal ia visada Didysis penktadienis? - Taip, galiu. Ir tai yra didžiausias mano džiaugsmas. Be šv. Miši nepakel iau savo pan i ir nukunig iau, kaip ia yra nužmoginta ir visa aplinka, visa ta dvasiškai apleista minia. Tod l, ieškodamas gyvyb s Dav jo, statau altori naktimis ir rytais, kai užmiega didysis vargas. Mano gerieji broliai ruošia altor l. Kart iki ašar sujaudino, kai per Žolin du geri jaunuoliai išlakst vis purvin stovykl , ieškodami gli . Jie rado kelet maži ramun li ir m lyn rugiagli , kurios mums primin Lietuv . Kupini džiaugsmo jie pad jo jas ant altoriaus. Visi obel ir vyšni žiedai, neužmirštuol s ir našlait l s, reiau dobiliukai, iš T vyn s atsi sti t vams, broliams, sužad tiniams, puoš mano altor l . Nedr su klauptis prie jo kalinio-vergo skarmaluose.

O kas papuoš, kas aprens mane, katorginink -elget, Avin lio puot pakviest?! Tada, prisimin s jus, apsiaiu iu j s pasišventimo rožan-iumi, j s nekaltumu ir j s, nuteistieji mano broliai, ilgos kantryb s juosta susijuosiu, klaupiu, iškeliu rankas ir nebe savo, bet vis ia kankinam žmoni mišias, vis šit testamentinj skausm prie Kry-žiaus nešu.

<...> Mano parapija. Ji turi apie t kstant siel ir šiame vynuogyne yra 12 Kristaus pakviest j darbinink : 5 lietuviai, 1 italas, 1 latvis, 5 ukrainie iai, Ryt apeig kunigai.

Kunigas P. Jis iš Romos sen j katakomb ia atneš kunigyst s džiaug-sm ir s ja nieko nežinan iai ir nieko nema iusiai verg miniai. Už savo apaštališk uolum jis ne kart buvo muštas, laik jo rankas surakintas grandin mis. Buvo alkinamas, kankinamas nemiga, varginamas sunkiaiu-siu darbu su didžiausiais piktadariais. Jo ilgamet kantryb, jo vis augan-tis pasišventimas ir dr sa yra pavyzdys kiekvienam kunigui bei tikin ia-jam ir pamokymas klystan iam. Jis toks liesas ir didel mis akimis, tarsi neregintis pasaulio. Jis meldžiasi ir už m s T vyn .

Štai kitas *brolis A.* Jaunuolis, jis b ga iš triukšmo, kad gal t melstis. Jam pasaulis visai išnyko - ir žmon s, ir daiktai, visa, kas nebuvo ir n ra J zus. Jis niekam nekliuvo, nieko neužgavo. Jis - sik nijusi malda. Jis, nors kukluti, nori dar kart T vyn je išvysti Marijos paveiksl ir sukalb ti nors vien *Sveika, Marija*, ir mirti, kad reg t J amžinai. Tu nunešk jo pasveikinim Marijai.

Mažasis *brolis P.* Jis visada giedros nuotaikos ir sveikos minties, nebijantis tiesos ir j mylintis. Darbe visada pasirenka sunkesn našt iš meil s artimui. Nepalaužiamas ir nepakreipiamas iš tiesos kelio, kuriuo jis seka paskui Krist . Besižavintis visu tuo, kas gražu, mylintis poezij ir muzik . Iškilmingu veidu ir iškilmingai kalbantis, lyg b t su stula prie altoriaus, lyg nugal tojas. Jo akys kalba: *Aš kasdien šven-iu Prisik limo švent* ; ta iau jau treji metai, kai jis dirba šachtose pa ius sunkiuosius darbus, visuomet mirties pavojuje. To akmeninio vargo jis neša daugiau už kiekvien m s , - tai yra jo švent , tarsi jo *Magnificat*. Jis laukia Išganytojo pažado išsipildymo - Sekmini Ugnies T vynei.

St... jis ia atvažiavo 18-os met , toks malonus, tyras tyrut lis vaikas. Tai Evangelijos mažut lis. Kiekvienas j pamat s pamilsta. Ir šiuokš iausi cinikai, visus purvus išbraid , jo žvilgsnio neišlaiko, tyliai prisipažindami tik nusišypso ir sako: *Ach ty, naša devka...*

O senasis Rašto aiškintoj ir fariziej netik jime, kuris buvai aklas Mesijui ir J nukryžiavai, kuris ieškojai Mesijo pastog s sau ir savo netik jimui! Ži r k ir matyk: štai atmestasis, išjuoktasis ir kankinamas Kris-tus gyvena nekalt j broli sielose. Jis gyvena savo mylimuosiuose, gyvas Sibire ir Lietuvoje...

O tikrasis, realusis, gyvasis J zau, pad k man b ti tikru krikš ionimi, antruoju Kristumi, kaip esi pad j s mano mažiesiems broliams ir sesut ms, pasitik jusiems ne savo j gomis, bet tik Tavo Gailestingumu...

Tikrasis žmogus yra žmogus, kuris meldžiasi.

Dr skime nor ti pagal s, ir ji ateis. Dr skime jos nor ti, ir ji bus reali.

[Edvardas Šiuožda]

KELEIVIS

Ateiki pas mane, puiki gražuole,
ateiki takeliu, vingiuojan iu toli
ir nenutr kstan iu niekad.

Aš tau papuošiu plaukus g l mis,
nuskintomis nuo lauko pievos,
kasas supinsiu, išbu iuosiu
ir, atsiklaup s prieš Tave,
bersiu Tau liaunus delnus
ašar , kan ios ir skausmo,
tyr , kaip šis vanduo iš šaltin lio,
betrykštan io gyvenimo džiaugsmu.

Tu seksi pasak , kuri gird jau
kažkada seniai, šviesiais vaikyst s metais,
dainuosi dainas, pamirštas tautos,
o aš klausysiuos,
apžav tas Tavo balso, grožio, meil s,
patyr s menk laim s spindul tavos.
Kalb sim s tyliai ligi pa ios aušros
ir džiaugsim s abu,
surad laim s šal , o brangioji!

Ateikite j s visos, mano mielos ses s,
j s, mano mielos draug s, neišskiriamos niekados -
T vyne, Motina ir Mylimoji!
Ir, atsiklaup s aš prieš jus,
trys mano brangios draug s,
bersiu jums sl piningus j s delnus
ašar , kan ios ir skausmo -

...ir meil s,

išnešiotos nenumaldomoje kan ioje.

O aš užmigsiu, rad s paslaptį laim s šal ...

KRIKŠ IONYB PASAULYJE

Baigtas Neovulgatos vertimas lotyn kalb . Po 12 met iš seniausi rankraš i lotyn kalb buvo baigta versti Biblija. Popiežiškos komisijos pirmininkas vysk. Ed. iskas iš Fuldos 1977 10 26 audiencijoje popiežiui Pauliui VI teik paskutin naujo vertimo tom . Šis vertimas bus vartojamas viešojoje Bažny ios liturgijoje. Vertimui panaudoti seniausi rankraš iai, moderniosios lingvistikos žinios, taip pat dabartini laik bibli ni moksl laim jimai. (Šv. Jeronimas V a. buvo išvert s lotyn kalb vis Švent j Rašt . Tas vertimas ir buvo vartojamas Bažny ios liturgijoje iki m s laik .)

Žydai apie J z . Nuo 1948 m. Izraelio žydai yra paraš 197 knygas ir mokslinius straipsnius apie J z . Be to, yra išleista 223 veikalai apie J z aus mokym žyd atžvilgiu. Žyd mokslininkai, ypa JAV ir Izraelyje, vis labiau domisi J z aus asmeniu, laiko J z savo broliu, žyd mokytoju - rabiu. Tam yra vairi priežas i . Pirmiausia, bendras žyd ir krikš ioni gyvenimas veda prie to, kad žydai rabinai skaito paskaitas krikš ioni seminarijose, o krikš ioni teologai - žyd mokyklose. Ta iau kryžius žydams teb ra šimtmeiais trukusio atsiskyrimo ir persekiojim ženklas. Vis d lto jie pripaž sta, kad Vatikano II Susirinkimas paskelb teising deklaracij apie žydus.

Kasdien per 16 000 atsivertim . Mažiau pažengusiose šalyse kasdien pereina krikš ionyb per 16 000 žmoni . Vien tik Piet Azijoje 1979 m. buvo pakrikštyta 35 milijonai žmoni .

Užtat Europoje ir Šiaur s Amerikoje per 1978 m. krikš ioni sumaž jo apie 3 milijonus. Tokias žinias teikia Studij centras, tiriantis atsivertimus. Duomenys paskelbti Londone, laikraštyje *Sunday Telegraph*.

Naujas pašaukim pavasaris. il je pagaus jo pašaukim kunig luom . Kunigyst s siekia per 300 jaunuoli iš vyskupij ir vienuolij . O 1970 m. nebuvo n vieno kandidato kunigus, nebuvo šventinta n vieno kunigo. Tai praneš il s vyskupai, apsilank pas Švent j T v Jon Pauli II (1980).

Seniausia pranc z vienuol . Vienuol Žiuli iš Šart de Bezansono vienuolyno atšvent 111 gimtadien (ji gimusi 1869 m. sausio 2 d.). Jos sveikata kuo geriausia, ji dalyvauja vienuolyno gyvenime, nors kai jaunyst s metais stoji vienuolyn , d l silpnos sveikatos jos nenor ta priimti...

Aukos Motinai Teresei. Norvegijoje t siama kampanija *Norveg tautos aukos Motinai Teresei*. Jau surinkta 960 000 norveg kron . Rinkim akcij prad jo Šv. Pauliaus katalik mokyklos Bergene mokin s ir mokiniai. Savanoriškai suaukota suma padidino Nobelio premij daugiau negu dvigubai.

Mozambique konfiskuotos bažny ios. Marksistinis režimas Mozambique, pa m s savo rankas valdži , m persekioti krikš ionis. Nepaisant spaudimo, šalyje dar yra lik 50 Kombonio misionieri . Jie t sia savo darb , nors valdžia konfiskavo vis 27 misij centr bažny ias. Veikianti liko tik viena bažny ia šalies sostin je. Jei misionieriai nori aplankyti savo parapijas, privalo gauti valdžios leidim . Ir krikštyti leidžiama tik su valdžios leidimu.

Sunkios dienos krikš ionims Etiopijoje. Gamu Gofa provincijoje uždarytos visos bažny ios. Provincijos gubernatorius pareišk , kad, norint gyvendinti revoliucij , reikia visus krikš ionis pašalinti. Eaba provincijoje kinink organizacijoms sakyta pareikalauti, kad krikš ionys per dvi savaites atsisakyt savo tik jimo. Kas laikysis krikš ioni tik jimo ir po to, kai bus iš pagrind apmokytas „mokslinio socializmo“, bus teisiamas. Kalbama, kad jau 40 krikš ioni pasmerkta mirti.

Grasina išžudyti j zuitus. Dešini j ekstremist pogrindin organizacija *Slaptoji antikomunistin armija* (ES) grasina išžudysianti visus Gvatemalos j zuitus. Tam dav pagrind neseniai paskelbtas j zuit vadovyb s pareiškimas, kuriame smerkiami žmogaus teisi pažeidimai Gvatemaloje.

Garb s daktaro vardas pasaulie iui teologui. Meno istorikas Jevgenijus Barabanovas yra pasaulietis teologas, kil s iš ateist šeimos. Buvo pakrikštytas sta iatiki apeigomis. Kai t vas pasteb jo, kad s nus domisi religija, sudegino jo ikonas ir religines knygas. S nus paliko t vo namus. Kai susitaik , t vas nuved j pas psichiatr , bet gydytojas pasak , kad jaunuolis psichiškai visai sveikas.

Jevgenijus m gino stoti dvasin seminarij , bet jo nepri m . Tada m studijuoti meno istorij ir filosofij Maskvos universitete. ia jam pasisek gauti uždraustos teologin s literat ros. Apie Jevgenij Barabanov susib r keletas jaunuoli , kurie dom josi religiniais klausimais. Baig s studijas, jis prad jo dirbti žurnale *Dekorativoje iskusstvo SSSR*. Tuo pat metu raš filosofinius ir teologinius straipsnius, kurie buvo slapta platinami. Straipsniai pateko užsien ir buvo išspausdinti *Theologische Quartalzeitschrift*, kur leidžia Tiubingeno universiteto teologai katalikai. Vienas straipsni vadinosi „Pirm j amži krikš ioni estetika“.

1971 m. Jevgenijus Barabanovas buvo atleistas iš redakcijos. Nuo tada jis dar intensyviau atsid jo teologinei veiklai. Pragyvenim sau ir savo šeimai peln dirbdamas k riku ir laiškanešiu. 1975 m. jo namuose buvo padaryta krata, kurios metu konfiskuota visa religin literat ra. Remiantis ankstesniu psichiatrinium tyrimu, kuris buvo padarytas t vo prašymu, Barabanovas priverstiniam gydymui buvo paguldytas psichiatrijos ligonin . Kilus protestui, paleistas su pažym jimu, kad psichiškai sveikas.

Tiubingeno universiteto teologijos fakultetas suteik jam garb s daktaro laipsn .